

**Niina Kalliola
Eeva Ovaskainen
Tea Tenhunen**

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)+
Lastentarhanopettajan
virkakelpoisuus
Opinnäytetyö, 2019

MEDIAKASVATUS PERHEPÄIVÄHOIDOSSA

Mediakasvatusopas Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille

TIIVISTELMÄ

Niina Kalliola, Eeva Ovaskainen ja Tea Tenhunen
Mediakasvatus perhepäivähoidossa. Mediakasvatusopas Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille.
37 sivua ja 3 liitettä
Kevät, 2019
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Pieksämäen kaupungin päivähoidonohjaajien aloitteesta alettiin pohtia Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille työvälinettä toteuttaa mediakasvatusta perhepäivähoidossa. Tavoitteena oli luoda selkeä, helppokäyttöinen mediakasvatusopas Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille.

Opasta varten teetettiin kysely Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille. Kyselyllä selvitettiin heidän mediakasvatustietoisuuttaan, sen hetkisiä mediakasvatuskäytäntöjä sekä mediakoulutuksen saamista. Lisäksi kyselyllä kartoitettiin Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien toiveita mediakasvatusoppaasta.

Kyselystä selvisi, että Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien mediakasvatustietoisuus oli hyvää. He olivat myös käyttäneet mediakasvatusta työssään, mutta eivät ole saaneet koulutusta mediakasvatuksesta. Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajat kaipaavat lisää vinkkejä mediakasvatuksen toteuttamiseen. Oppaaseen on koottu Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille vinkkejä mediakasvatuksen käytöstä, hyödyntäen heiltä tulleita toiveita.

Mediakasvatusta on perhepäivähoidossa haastavaa toteuttaa, kun ei ole olemassa selkeitä ohjeita toteutuksesta. Mediakasvatusopas helpottaa Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajia toteuttamaan työssään mediakasvatusta, johon Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat.

Asiasanat: mediakasvatus, perhepäivähoito, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Niina Kalliola, Eeva Ovaskainen and Tea Tenhunen

Media education in family daycare. Media education guide for the childminders of Pieksämäki City.

37 pp. and 3 appendices

Spring, 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The compilation of a media education guide was suggested by the supervisors of Pieksämäki City childminders. The aim has been to create a guide that would be straightforward and simple to use in Pieksämäki City family daycare.

For the guide, the childminders of Pieksämäki were given a questionnaire to answer. From the answers it was possible to learn their present knowledge about and practicing of media education as well as the amount of training they have had in the subject. They could also express their wishes concerning the media education guide.

According to the questionnaire answers the media education knowledge of the Pieksämäki childminders is good. They have also practiced media education in their work but they haven't received any training in it. They wished to have tips and suggestions for their media education work; the guide aims to provide such help to them.

It is challenging to fulfil the requirements of media education when there are no clear instructions for it. The media education guide helps the childminders of Pieksämäki in their media education work required by the Early Childhood Education Plan.

Key words: media education, family daycare, early childhood education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 VARHAISKASVATUS	6
2.1 Varhaiskasvatuksen järjestäminen.....	6
2.2 Varhaiskasvatuksen tavoite varhaiskasvatuslain mukaan.....	7
2.3 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	9
2.4 Perhepäivähoito	10
3 MEDIA JA MEDIAKASVATUS	13
3.1 Mediakasvatus	13
3.2 Mediakasvatuksen termistöä.....	14
3.3 Lapset ja media.....	15
3.4 Media varhaiskasvatuksessa	15
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	17
4.1 Tavoitteet	17
4.2 Menetelmät	18
4.3 Analysoinnin perusteita	20
5 KYSELYN ANTIA.....	21
5.1 Kyselyn tulokset	21
5.2 Kyselyn tulosten johtopäätökset.....	24
6 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KUVAUS	26
6.1 Oppaan tekemisen perusteita	27
6.2 Oppaan tekeminen.....	28
7 POHDINTA	30
7.1 Oppaan merkitys	30
7.2 Eettisyys.....	31
7.3 Kehittämisideat	32
7.4 Ammatillinen kasvu	33
LÄHTEET	34
LIITE 1. Kysely perhepäivähoitajille mediakasvatuksesta	
LIITE 2. Kuvauslupa	
LIITE 3. Mediakasvatusopas Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille	

1 JOHDANTO

Median käyttö lisääntyy kovaa vauhtia meidän jokaisen elämässä. Yhä pienemmät lapset käyttävät mediavälineitä, kuten esimerkiksi matkapuhelinta tai taulutietokonetta eli tablettia päivittäin. Opetushallituksen julkaisema Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 on tuonut mukanaan paljon uudistuksia. Uudistukset ovat aiheuttaneet muutoksia kaupunkien varhaiskasvatussuunnitelmissa. Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintätaitoa tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea näitä taitoja. Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä, tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. (Opetushallitus 2016.)

Tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen henkilöstöltä vaaditaan hyvät tieto- ja viestintäteknologiset taidot. Tarkoituksenamme on lisätä mediakasvatustietoisuutta Pieksämäen kaupungin perhepäivähoidossa, jonka kanssa teemme yhteistyötä opinnäytetyömme aikana. Perhepäivähoitajat, jotka työskentelevät usein yksin, hyötyisivät suuresti mediakasvatustietoisuudesta sisältävästä oppaasta. Lisäksi muutosten ja uusien toimintamallien omaksuminen mediakasvatustietoa lisäämällä olisi tärkeää Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien kanssa lähti liikkeelle päivähoitoon ohjaajien toiveesta kehittää perhepäivähoitajille jonkinlaisia ideoita tai työkaluja, kuinka he voisivat toteuttaa työssään mediakasvatusta.

Mediakasvatustietoisuuden avuksi suunnittelemme ja toteutamme mediakasvatustietoisuutta Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien käyttöön. Oppaaseen kokoamme uusia ideoita ja toimintamalleja, joista arvelemme olevan hyötyä perhepäivähoitajille. Oppaan tekemiseen on liittynyt monenlaisia vaiheita ja tiedon etsintää; koko prosessi on aukaistu raportissamme. Opinnäytetyöstämme löytyy tietoa niin varhaiskasvatuksesta kuin perhepäivähoidostakin.

lakejakaan unohtamatta. Opas sisältää mediakasvatuslinkkejä ja -vinkkejä juuri varhaiskasvatusikäisten kanssa työskentelyä varten. Pääpainomme on kehittää Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille mediakasvatustyökalua arkeen.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on lapsen suunnitelmallinen ja tavoitteellinen kokonaisuus, jossa painottuu opetus, hoito, kasvatus sekä erityisesti pedagogiikka. Sen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Varhaiskasvatukseen ovat oikeutettuja alle kouluikäiset lapset. Vanhemmat päättävät lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä kerho- ja leikkitoimintana. Opetushallitus on laatinut varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jonka pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Varhaiskasvatuksessa laaditaan jokaiselle lapselle oma varhaiskasvatussuunnitelma. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Varhaiskasvatus.)

2.1 Varhaiskasvatuksen järjestäminen

Varhaiskasvatus voi olla kunnan, yksityisen, järjestöjen tai seurakunnan järjestämää. Kunnan järjestämä varhaiskasvatus on maksullista, maksu määräytyy perheen tulojen, koon ja varhaiskasvatusajan mukaan. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja se on maksutonta. Yksityisen varhaiskasvatuksen maksun määrittelee palveluntuottaja. Kustannuksiin voi saada yksityisen hoidon tukea. (Opetus- ja kulttuuriministeriö. Varhaiskasvatuspalvelut.)

Kuntien tehtävä on huolehtia, että varhaiskasvatusta on riittävästi vastaamaan sitä tarvetta, joka kunnassa on. Kunnat vastaavat myös varhaiskasvatuksen valvonnasta. Kokopäivähoidon oikeus on lapsilla, joiden vanhemmat työskentelevät tai opiskelevat kokoaikaisesti. Kokopäivähoitoon oikeus on myös lapsella, jonka kehitys, erityisen tuen tarve tai perheen olosuhteet sitä vaativat. Vanhemman työttömyyden alkaessa oikeus kokopäivähoitoon säilyy kaksi kuukautta, jonka jälkeen hoito-oikeus supistuu. Jokaisella lapsella on kuitenkin oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa, myös vanhempien ollessa kotona. Päiväkotitai perhepäivähoitopaikkaa haetaan omasta kunnasta viimeistään neljä kuukautta ennen hoidontarpeen alkamista. Kuitenkin, jos työtai opiskelupaikkaa ei ole voinut ennakoida voi hoitopaikan saada kahdessa

viikossa. (A 239/1973; Opetus- ja kulttuuriministeriö. Varhaiskasvatus. Oikeus varhaiskasvatukseen.)

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on huoltajilla. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea kotien kasvatustehtävää ja edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Valtakunnallisella ohjauksella pyritään luomaan yhdenvertaiset edellytykset varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu. Varhaiskasvatus edistää lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä ehkäisee syrjäytymistä. (Opetushallitus 2016, 8, 14.)

2.2 Varhaiskasvatuksen tavoite varhaiskasvatustlain mukaan

Tässä laissa tarkoitetun varhaiskasvatuksen tavoitteena on, että se edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatustlain tehtävä on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatus toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa. Lain tarkoitus on myös mahdollistaa lapsen myönteiset oppimiskokemukset. Se varmistaa kehittävän, oppimista edistävän, terveellisen ja turvallisen varhaiskasvatustsympäristön. Tarkoituksena on turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatustshenkilöstön välillä. (L 36/1973.)

Varhaiskasvatustlaki turvaa yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen kaikille lapsille. Se edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. Lapsen yksilöllisen tuen tarve ja tarkoituksenmukainen tuki varhaiskasvatuksessa turvataan varhaiskasvatustslain, hyödyntäen monialaista yhteistyötä. Varhaiskasvatuksen tulee kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Sen tulee edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestäväan

toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin tulee myös varmistaa. Varhaiskasvatuksessa tulee toimia yhdessä lapsen sekä lapsen huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi, sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. (L 36/1973.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjän velvollisuus on kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista, toiminnasta ja sen eri muodoista. Huoltajille järjestetään mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Huoltajille järjestetään myös mahdollisuus vaikuttaa paikalliseen ja yksikkökohtaiseen suunnitteluun ja arviointiin. Lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen vaihtelee perheen tarpeen, lakisääteisen oikeuden ja varhaiskasvatuksen järjestäjän päätöksen mukaan. Oppimisympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä, turvallinen, terveellinen sekä lapsen kehitykseen ja ikään sopiva. Toimitilojen ja toimintavälineiden tulee olla asianmukaiset ja niissä tulee olla huomioitu esteettömyys. (Pieksämäen kaupunki. Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 8.)

Lapselle tarjottavan ravinnon tulee olla täysipainosta ja ruokailun tarkoituksenmukaisesti järjestettyä ja ohjattua. Varhaiskasvatuksen tulee olla uskonnollisesti, poliittisesti ja katsomuksellisesti sitoutumatonta. Varhaiskasvatusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana. Varhaiskasvatuksessa tulee noudattaa henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuja säädöksiä. Varhaiskasvatuksessa tulee ottaa huomioon myös työsuojeluun ja työturvallisuuteen liittyvät säädökset, henkilötietoja koskevat säädökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Turvallisuuden edistäminen tulee olla varhaiskasvatuksessa suunnitelmallista ja sitä tulee arvioida säännöllisesti. (Pieksämäen kaupunki. Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 8.)

2.3 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatustlain perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Erityisesti varhaiskasvatustlaki ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista. Esiopetusta säätelee perusopetustlaki ja sitä ohjaa Opetushallituksen määräyksestä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Vuonna 2016 uudistetun varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden lähtökohtana on varhaiskasvatuksen toiminta- ja kasvu ympäristön muutokset. Varhaiskasvatussuunnitelma kokonaisuus koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista. (Opetushallitus 2016, 8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen toteuttamista, järjestämistä ja kehittämistä. Myös laadukas ja yhdenvertainen toteuttaminen on sen tavoitteena. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, järjestäjän ja huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Varhaiskasvatuksen perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjiä oikeudellisesti velvoittava määräys. (Opetushallitus 2016, 8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 sisältää viisi laaja-alaisen osaamisen osa-aluetta, jotka ovat: ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtimisen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista taitoa tarvitaan arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Varhaiskasvatuksen tulee tukea näiden taitojen kehittymistä. Monilukutaito on erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taito ja sen perustana on laaja tekstikäsitys, jonka mukaan tekstit voivat olla kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. (Opetushallitus 2016, 23–24.)

Lapsia innostetaan tuottamaan ja käyttämään erilaisia viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa ympäristöissä. Monilukutaidon kehittymiseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia, rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä kulttuuripalveluita. Lasten kanssa tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian roolin arjessa, tutustutaan tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, soveluksiin ja peleihin. Leikeissä, tutkimisessa, taiteellisessa kokemisessa ja liikkumisessa hyödynnetään digitaalista dokumentointia. Henkilöstön tehtävä on ohjata lapsia monipuoliseen ja turvalliseen tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. (Opetushallitus 2016, 24.)

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä sisältöjä ja tavoitteita. Oppimisen alueet on ryhmitelty esiopetussuunnitelman perusteiden mukaan viideksi kokonaisuudeksi, jotka ovat kielten rikas maailma, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni, ilmaisen monet muodot sekä kasvan, liikun ja kehityn. Oppimisen alueeseen ”tutkin ja toimin ympäristössäni” kuuluu myös teknologiakasvatus. Sen tavoitteena on kannustaa lapsia tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lasten kanssa tutustutaan teknisiin ratkaisuihin ja tietoteknologisiin laitteisiin. (Opetushallitus 2016, 39, 45.)

2.4 Perhepäivähoito

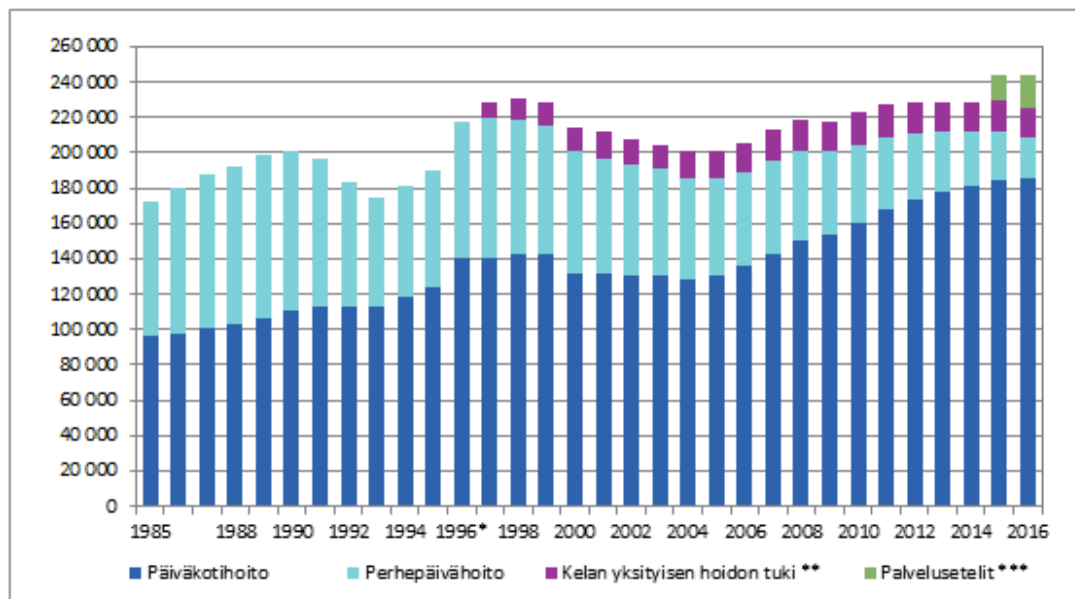
Perhepäivähoito on päiväkodin lisäksi keskeinen päivähoitomuoto Suomessa. Perhepäivähoito on pienessä ryhmässä tapahtuvaa päivähoitoa ja sitä voidaan järjestää perhepäivähoitajan kotona tai kodinomaisessa hoitopaikassa. Perhepäivähoitajalla voi olla hoidettavanaan enintään neljä lasta sekä yksi osapäiväinen esikoululainen tai koululainen, mahdolliset hoitajan omat lapset mukaan laskettuna. Pieni ryhmä mahdollistaa perhepäivähoitajan havainnoimaan lapsia kattavasti ja näin ollen perhepäivähoitajan on helpompi huomata lasten erityistarpeet. Tämän takia usein erityistä hoitoa ja tukea tarvitsevat sijoitetaan perhepäivähoitoon. Pienessä ryhmässä syntyy luontevasti läheisiä ihmissuhteita. (A 239/1973; Alho-Kivi 2004, 225–227; Alho-Kivi 2005, 169; Kuopion kaupunki. Perhepäivähoito; L 36/1973; Reunamo 2007, 148.)

Perhepäivähoitoa ohjaa varhaiskasvatuslaki ja siinä säädetyt asetukset. Perhepäivähoitaja tukee työllään varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita ja hoitajan on laadittava jokaiselle lapselle henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (L 36/1973.)

Pieksämäellä perhepäivähoitajan ollessa poissa töistä, esimerkiksi loma-aikana tai sairaana lapset menevät hoitoon varahoitajalle tai varahoitopaikkaan päiväkotiin (Pieksämäen kaupunki. Perhepäivähoito). Perhepäivähoidon sisällöt ja toiminnot ovat selkeästi erilaiset kuin päiväkodissa. Perhepäivähoitoa valvoo sekä ohjaa joko kunnan perhepäivähoidon ohjaaja tai tehtävän nimetty päiväkodin johtaja. Työnantajan on tärkeää järjestää yksin työskenteleville perhepäivähoitajille mahdollisuuksia tavata toisiaan ja esimerkiksi tiimityöskentelyllä saada yksin työskenteleville työyhteisö. Perhepäivähoitajien työssä ja sen tukemisessa perhepäivähoidon ohjaajien rooli on suuri (Alho-Kivi 2005, 171–172; Reunamo 2007, 148.)

Virallisesti perhepäivähoidon alku sijoittuu 1970-luvulle, jolloin tuli voimaan päivähoitolaki, joka on nykyiseltä nimeltään varhaiskasvatuslaki. 1970-luvulla päivähoitopaikoista oli pulaa ja parhaimmillaan lähes puolet varhaiskasvatuksesta lapsista oli perhepäivähoidossa. Perhepäivähoidossa olevien lasten määrä on laskemassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2016 vain 10 % varhaiskasvatuksesta lapsista oli perhepäivähoidossa. Perhepäivähoito hiipuu pikkuhiljaa, vaikka perhepäivähoitajille olisikin kysyntää. Perhepäivähoitajien väheneminen johtuu siitä, ettei ammatti houkuttele muun muassa matalan palkan, yksin työskentelyn sekä hankalien työaikojen vuoksi. (Alho-Kivi 2005, 169; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Tilastot. Varhaiskasvatus).

KUVIO 1. Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset 1985–2016

* Vuodesta 1996 alkaen subjektiivinen päivähoito-oikeus kaikille alle kouluikäisille lapsille.
 ** Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta tuli voimaan 1.8.1997.
 *** Muutos tiedonkeruussa ja tilastoinnissa. Toimintavuodesta 2015 alkaen tietoja kerätään myös niistä lapsista, joille kunta on myöntänyt palvelusetelin varhaiskasvatuksen järjestämistä varten. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.Tilastot. Varhaiskasvatus 2016.)

Vuodesta 2001 lähtien on voinut suorittaa perhepäivähoitajan ammatillisen perustutkinnon. Sitä ennen perhepäivähoitajan ammattikoulutus on rajoittunut perhepäivähoitajan peruskurssiin tai muihin lyhytaikaisiin opintoihin. Perhepäivähoitajana voi toimia sosiaali- ja terveysalan ammattitutkinnon suorittanut. Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon voi suorittaa oppisopimuksella ja näyttötutkinnolla. Perhepäivähoitajana toimivan on toimitettava kunnalle/kuntayhtymälle rikosselvitysote. (Alho-Kivi 2005, 169; L 504/2002; Työ- ja elinkeinoministeriö. Ammattinetti. Sosiaalipalvelut. Lasten päivähoito. Perhepäivähoitaja.)

3 MEDIA JA MEDIKASVATUS

Mediassa kyse ei ole yksinomaan tiedonvälityksestä, vaan siinä on kyse myös tietoa käsittelevien ihmisten persoonallisuudesta ja kunkin omasta sisäisestä tiedosta. Muiden ihmisten sisäistä tietoa voi ymmärtää vain kommunikoimalla vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Media on nykyajan eli digitaalisen ajan ihmiselle mahdollisuus omaan ilmaisuun, kommunikaatioon sekä elämysten tuottamiseen (kuten pelien, elokuvien ja musiikin). Kuvaruutu tai näyttöpäätteet ovat nyky-yhteiskunnassa pääväylä tiedon käsittämiseksi ja esittämiseksi. Tieto visualisoidaan ja muokataan kuvaruutuun soveltuvaan muotoon ja yhä enemmän ollaan kulkemassa aisteja stimuloivaan mediaympäristöön. (Kupiainen & Sintonen 2009, 20–21; Merilampi 2014, 16.)

Mediavälineitä eivät ole pelkästään puhelimet, tabletit ja tietokoneet kuten usein asia käsitetään, kun puhutaan mediasta. Niitä ovat myös perinteiset joukkotiedotusvälineet kuten sanoma- ja aikakauslehdet, televisio, radio, musiikkisoittimet, kamerat, pelikonsolit sekä e-lukulaitteet. Mediasisältöä on kaikki viestit, joita tuotetaan erilaisilla mediavälineillä. Mediasisältöä ovat muun muassa teksti-, WhatsApp- ja Messenger-viestit, elokuvat, valokuvat, digikuvat, e-kirjat, televisio- ja radio-ohjelmat, pelit, uutiset, blogitekstit, videot. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Lapset ja media. Mediakasvattajan opas 2016.)

3.1 Mediakasvatus

Mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on media-lukutaito. Kasvatuksessa tulisi olla valmis jatkuvaan muutokseen ja erilaisuuden kunnioittamiseen. Mediakasvatuksessa opittavat mediataidot ovat välttämättömiä kansalaistaitoja ja ne ovat keskeinen osa nykyajan sivistystä ja yhteiskuntaa. Mediakasvatus on hankalaa termistön kannalta, sillä siihen liittyy vahvasti se, miltä kannalta sitä tarkastellaan. Usein termiin kasvatus liitetään etuliitteinä viestintä, ilmaisu, joukkotiedotus, media, digitaali sekä tieto- ja viestintätekniikka. Edellä mainitut heijastavat kukin omaa teoreettista näkemystä

siitä, mitä kulloinkin halutaan opettaa. Mediakasvatuksessa keskeisiä asioita ovat sosiaalisen, emotionaalisen, kulttuurisen ja älyllisen kasvun tukeminen. Nämä kehittävät ja vahvistavat lapsen mediataitoja sekä toimivuutta suhteessa mediaan. Mediakasvatuksessa ja sen opetuksessa tärkeää on vuorovaikutus ja siinä puhutaan lasten osallistamisesta sekä heidän äänensä kuulemisesta ja mielipiteidensä huomioon ottamisesta. (Kupiainen & Sintonen 2009, 31–32; Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen 2018, 6; Merilampi 2014, 42.)

3.2 Mediakasvatuksen termistöä

Mediakasvatuksesta puhuttaessa vilahtelevat usein termit mediakasvattaja, mediakulttuuri, mediataidot sekä medianlukutaidot. Mediakasvattajalla tarkoitetaan henkilöä, joka opettaa median käyttöä ja sen tuomia mahdollisuuksia. Hänen tulisi tuntea viestinnän teoriaa sekä kuinka viestintää pystyy toteuttamaan käytännössä. Mediakulttuuri taas syntyy vastavuoroisesti käyttäjien, tuottajien, lähettäjien sekä vastaanottajien kommunikoinnista. Se muotoilee lapsen sekä aikuisen ymmärrystä, näkökulmia ja todellisuuden merkityksiä. Media vaikuttaa lapsen tunteisiin, ajattelun kehitykseen, mielikuvitukseen, minäkuvan muodostumiseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Erilaiset mediakokemukset vahvistavat tärkeitä vuorovaikutussuhteita. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen 2018, 6.)

Mediataidot ja medialukutaidot ovat kaksi eri asiaa. Mediataidot voidaan jakaa luoviin sekä esteettisiin taitoihin, vuorovaikutustaitoihin, turvataitoihin sekä kriittisiin tulkintataitoihin. Medialukutaidot taas tarkoittavat kykyä ymmärtää ja luoda mediaa sekä viestintää erilaisissa tilanteissa ja kykyä käyttää niitä. Medialukutaidoista puhuttaessa puhutaan myös monilukutaidosta. Se on taitojen, tietojen, arvojen ja asenteiden sekä tahdon muodostama laaja-alainen kokonaisuus. Monilukutaidossa oleellista on taito hankkia, muokata, yhdistää, tuottaa, esittää sekä arvioida tietoa. Se tukee ajattelun ja oppimisen kehittymistä ja liittyy siksi vahvasti mediakasvatukseen ollen tärkeä osa sitä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Media varhaiskasvatuksessa. Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen 2017, 7.)

3.3 Lapset ja media

Vanhemmat ohjaavat kotona lasten mediankäyttöä ja toimivat mediankäytön esimerkkeinä lapsille. Yhdessä lasten kanssa harjoitellaan median käyttöä, sääntöjä ja rajoja. Iän karttuessa valinnat ja osallistuminen median parissa lisääntyvät. Matkalla on paljon opeteltavaa ja lapsi tarvitsee siihen aikuisen apua. Aikuisten tulee paneutua ja tutustua lasten mediakulttuuriin ja heittäytyä rohkeasti kokeilemaan lasten kanssa median mahdollisuuksia. Pienimmille lapsille tutuinta mediaa ovat varmasti television lastenohjelmat, kuva- ja satukirjat sekä musiikki. Pikkuhiljaa kiinnostutaan sarjakuvista, harrastelehdistä sekä tietokone- ja konsolipeleistä. (Mainiot mediaperheet-hanke 2011, 5-7.)

Suurin osa lapsista saa matkapuhelimen kouluiän alkaessa. Lapset käyttävät puhelimen peli-, viesti- ja muita toimintoja ennakkoluulottomasti. Netin mahdollisuuksiin tutustuminen alkaa esikouluiässä. Median sisällöillä on sosiaalinen vaikutus ja media näkyy voimakkaasti myös lasten leikeissä. Parhaimmillaan mediankäyttö voi olla perheen yhteistä ajanvietettä, jossa luodaan mallia median käytölle. Aikuisten vastuulla on suojella lasta haitallisilta median sisällöiltä, olla tietoinen ikärajoista ja haitallisen sisällön merkinnöistä. Aikuista tarvitaan myös emotionaaliseksi tueksi lapselle keskustelemaan median herättämistä kysymyksistä ja tunteista. Lasten kanssa tarkastellaan monipuolisesti medioita ja niiden sisältöjä, myös mainontaa ja sen pyrkimyksiä. (Mainiot mediaperheet-hanke 2011, 5-7.)

3.4 Media varhaiskasvatuksessa

Mediakasvatus on osa kasvatusta. Aikuisten tehtävä on mahdollistaa lapselle myönteisiä ja monipuolisia kokemuksia mediasta, mutta myös suojeltava lasta median haitallisilta vaikutuksilta. Aikuisten on ohjattava ja tuettava lasten mediankäyttöä. Lapsella on oikeus mediakasvatukseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mediakasvatus huomioidaan monissa eri kohdissa. Ne velvoittavat kunnan, kuntayhtymän tai muun palveluntuottajan toteuttamaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta ja pedagogiikkaa. Mediakasvatus on palveluntuottajan velvollisuus, ei kasvattajan

henkilökohtainen valinta. Media tarkoittaa viestintäkanavia, laitteita ja sisältöjä. Media ei ole siis vain iPadeja ja pelejä vaan mediaan kuuluvat lehdet, kirjat, mainokset, musiikki, televisio, netti sekä videot. (Mannerheimin lastensuojeluliitto. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa; Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Media varhaiskasvatuksessa. Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen 2017, 6.)

Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea näiden taitojen kehittymistä. Monilukutaito on erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia taitoja, kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. (Opetushallitus 2016, 23-24.)

Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia, rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä heille soveltuvia kulttuuripalveluja. Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä, tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia hyödynnetään leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Sisältöä tuotetaan itse ja yhdessä muiden kanssa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön. (Opetushallitus 2016, 24.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Aloitimme opinnäytetyömme etsimällä meille yhteistyökumppanin, sillä halusimme tehdä opinnäytetyön, joka tulisi oikeasti työelämän käyttöön ja josta olisi hyötyä ja apua käytännössä. Yhteistyökumppaniksemme saimme Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajat ja yhteyshenkilöinäimme toimivat perhepäivähoitajien esimiehet, Pieksämäen kaupungin päivähoidon ohjaajat. Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen; kehitämme Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille mediakasvatusoppaan (liite3) auttamaan heitä mediakasvatuksen toteuttamisessa heidän työssään lasten kanssa. Opinnäytetyömme on kehittämispainotteinen ja lopputuotoksena syntyy uusi konkreettinen tuote.

4.1 Tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille mediakasvatusopas, joka sisältäisi helppoja mediakasvatusohjeita liittyen varhaiskasvatussuunnitelman eri osa-alueisiin. Perhepäivähoitajat työskentelevät usein yksin ja heille olisi hyötyä mediakasvatusvinkkejä sisältävästä oppaasta. Oppaan pitää olla selkeä, johdonmukainen ja innostava, jotta perhepäivähoitajien olisi helppo käyttää sitä kiireisen arjen keskellä. Oppaassa on lyhyitä ja helppoja vinkkejä, kuinka mediaa voi yhdistää varhaiskasvatuksen eri osa-alueisiin. Oppaan avulla pyrimme myös vastaamaan tarpeeseen mediakasvatustietoisuuden lisäämisestä sekä avaamaan käsitettä mitä mediakasvatus on.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 on varhaiskasvatusta ohjaava asiakirja. Jokaisella lapsella on oikeus saada tavoitteellista ja kasvatuksellista hoitoa ja huolenpitoa. Varhaiskasvatuslain mukaan jokaisella lapsella on oikeus saada tukea oppimiseen ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseen. Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lapsen kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Opinnäytetyömme tavoitteena on, että Pieksämäen kaupungin perhepäivähoidossa nämä

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 esiin tulevat seikat otetaan huomioon. (L 36/1973; Opetushallitus 2016.)

4.2 Menetelmät

Perehdyimme eri menetelmiin ja valitsimme opinnäytetyöhömmе kyselylomakkeen tekemisen mediakasvatustietoisuudesta Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille sekä kirjallisuuskatsauksen saadaksemme teoriatietoa. Lisäksi analysoimme kyselylomakkeen tulokset laskemalla suljettujen kysymysten vastauksiin prosentit. Avoimista kysymyksistä laadimme listan, ja mikäli vastauksia oli enemmän kuin yksi, laskimme vastaukselle prosentuaalisen osuuden. Kyselyn tuloksia käytimme oppaan tekemisessä.

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli lisätä teoreettista tietoisuuttamme mediakasvatuksesta käsitteenä ja avata itsellemme sekä lukijalle mediakasvatukseen liittyviä ja sisältäviä käsitteitä. Kirjallisuuskatsauksen avulla löysimme teoriatietoa myös varhaiskasvatuksesta ja perhepäivähoidosta, joista kerroimme opinnäytetyön alussa.

Kirjallisuuskatsauksessa arvioidaan jo olemassa olevaa aikaisempaa tietoa aiheesta sekä yritetään poimia oleelliset tiedot ja väittämät, joita voidaan käyttää omassa opinnäytetyössä. Kirjallisuuskatsauksen tieto on peräisin erilaisista lähteistä kuten tieteellisistä artikkeleista, kirjoista, lehdistä, tai arkistomateriaaleista. Kirjallisuuskatsaus parhaimmillaan toimii siis oman tutkimuksen teon ja tiedon saannin apuvälineenä. (Turun yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Miten tehdä kirjallisuuskatsauksen.)

Teimme opinnäytetyötämme varten kyselylomakkeen (liite1), jonka avulla kerätoitimme perhepäivähoitajien tietoisuutta mediakasvatuksesta. Kyselylomakkeen vastauksista saimme selville heidän toiveitaan ja ajatuksiaan mediakasvatukseen liittyen ja siihen, millaista tietoa he mediakasvatuksesta tarvitsevat.

Opinnäytetyömme kohderyhmä oli meillä alusta asti selvillä, jonka vuoksi meidän oli helppo suunnitella ja toteuttaa kyselylomake. Olimme mukana

työelämäkumppanimme Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien kokouksessa lokakuussa 2018 esittelemässä opinnäytetyömme aihetta ja teimme samalla heille kyselyn laatimamme lomakkeen avulla. Näin tavoitimme kerralla suuren joukon Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajia. Olimme itse paikalla kyselylomaketta käytettäessä, mikä lisäsi mielestämme vastauksien määrää siihen verrattuna, jos olisimme toteuttaneet kyselyn sähköisesti. Käsitksemme on, että jos olisimme lähettäneet kyselyn sähköisesti perhepäivähoitajille, emme olisi saaneet montaakaan vastausta. Perhepäivähoitajien mielipiteet ja heiltä saamamme palaute ovat todella tärkeitä opinnäytetyötämme varten.

Yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa on kyselylomake, joka toteutetaan paperilla. Nykyisin rinnalle ovat tulleet sähköiset kyselyt, joita tehdään esimerkiksi sähköpostin välityksellä. Kyselyn muoto vaihtelee tarkoituksen ja kohderyhmän mukaan. Aineiston keruussa voi olla vaihtelua tapahtuuko se yksittäin vai usealta koehenkilöltä samanaikaisesti. Kysymysten tekemisessä ja muotoilemisessa tulee olla huolellinen. Sanamuotojen tulee olla tarkat, kysymykset eivät saa olla johdattelevia ja niitä ryhdytään rakentamaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelmien mukaisesti. Aineistoa kerätään vasta, kun tiedetään, mitä aineistonkeruulla pyritään löytämään. Ennen mittaamista tutkijan tulee perehtyä mitattavaan ilmiöön aikaisempien tutkimusten avulla. Sen jälkeen tutustutaan mittausmenetelmiin ja haetaan pohjaa kysymysten runkoon. (Valli 2018, 93.)

Aluksi lomakkeessa on niin sanottuja taustakysymyksiä, joilla tiedustellaan esimerkiksi vastaajan ikää, sukupuolta ja koulutusta. Seuraavaksi sijoitetaan helpot kysymykset, joissa ei käsitellä mahdollisia arkoja asioita, vaan johdatellaan vasta niihin. Arkojen aihealueiden kysymykset tulevat vasta tämän jälkeen. Lopuksi muutama kysymys, joihin on helppo vastata. Toinen vaihtoehto on laittaa taustakysymykset loppuun. Kyselyn ensimmäisessä vaiheessa tulee pystyä osoittamaan kyselyn tärkeys ja mielekkyys ennen kuin edetään tutkimuksen kannalta oleellisiin kysymyksiin. Toisen vaiheen aikana voidaan tuoda esille arkaluonteisetkin kysymykset. Lomakkeen pituutta pitää miettiä huolellisesti, sillä liian pitkä lomake saa vastaajan luopumaan vastaamisesta. Pituuteen vaikuttaa myös kohderyhmä. Käytetyllä kielellä on myös merkitystä, koska

miellyttävää kieltä on mukava lukea. Kysymykset tulee pyrkiä muotoilemaan kielellisesti oikein. Kysymykset ja vastausvaihtoehdot on hyvä muuttaa vastaajalle henkilökohtaiseen muotoon. Kysymyksiä rakentaessa on hyvä miettiä myös vastausten syöttämistä tilasto-ohjelmaan. (Valli 2018, 94-96.)

4.3 Analysoinnin perusteita

Idean tai tuotteen toteutustapaan kuuluu tutkimuksellinen selvittäminen opinnäytetyössä. Vilkkä ja Airaksinen kirjoittavat, että toteutustavalla tarkoitetaan niitä keinoja, joilla esimerkiksi oppaan, ohjeistuksen tai tapahtuman sisällöllinen materiaali hankitaan. Yleisin syy selvityksen käyttämiseen opinnäytetyössä on, että halutaan toteuttaa tuote kohderyhmälle, joiden tiedon tarpeita ei vielä tiedetä. Ennen selvityksen eli oppaan tekemistä, on tärkeää tiedostaa, millaista tietoa tarvitaan, miksi tieto on tarpeellista, mistä tietoa saadaan ja millä tavalla? Selvityksen avulla saadut tulokset analysoidaan yleensä perustason tunnusluvuilla kuten esimerkiksi prosenteina. Tulokset esitetään taulukoin ja kuvioin, jotta ne olisi helpompi hahmottaa. Tutkimustulosten tavoitteena on saada jonkinlaista suuntaa tuotoksen sisältöön. Tavoitteeseen päästäkseen on vastaukset ryhmiteltävä ja luokiteltava eli muutettava sellaiseen muotoon, että niitä pystytään tutkimaan ja havainnoimaan. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–57, 62.)

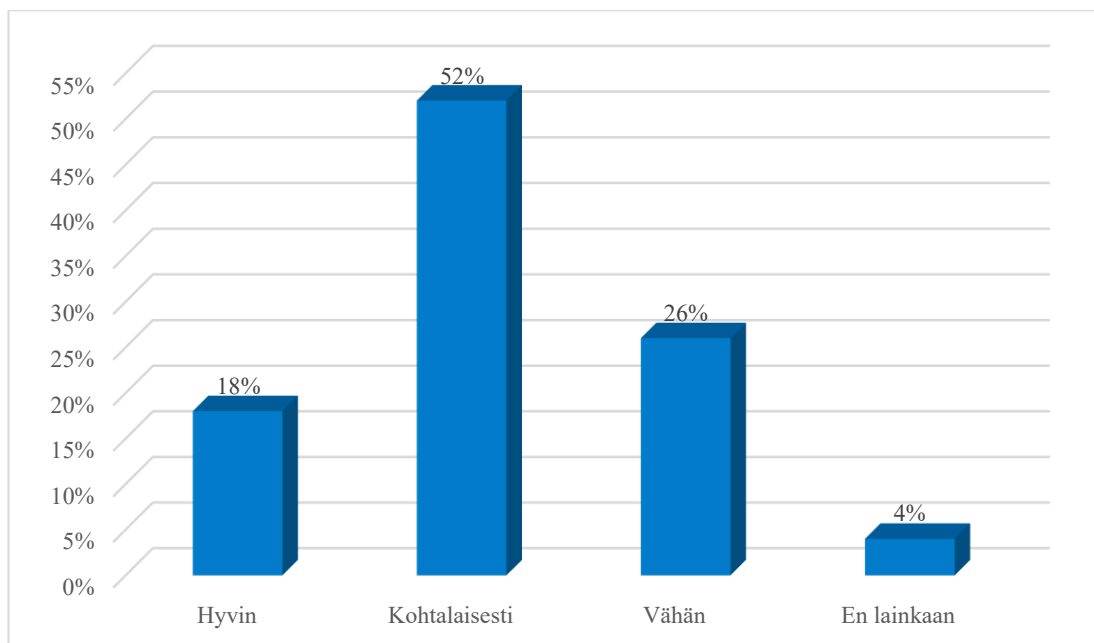
5 KYSELYN ANTIA

Lähes kaiken kerätyn tiedon voi muuttaa numeeriseen muotoon, vaikka aina se ei ole tarkoituksenmukaista. Ei ole merkitystä, onko aineisto kerätty kyselylomakkeella, haastattelulla, havainnoilla tai jollain muulla tavalla. Aineistosta saatujen tulosten esittämiseen käytetään tavallisesti kolmea eri vaihtoehtoa: taulukkoa, kuviointia tai tunnuslukuja. Taulukkoon mahtuu enemmän yksityiskohtaista tietoa kuin kahteen muuhun vaihtoehtoon. Kuvion avulla vuorostaan pyritään antamaan visuaalisempi kokonaiskuva asiasta. Tunnusluvut on tarkoitettu nopeaan tarkasteluun. Taulukon tulee olla selkeä, jotta siitä saa tarvitsemansa tiedon. Luvut esitetään usein kokonaislukuina. Taulukon otsikon olisi hyvä sisältää tiedot, mitä taulukossa on, missä ja koska se on tehty. Kuvioista on valittavana useita vaihtoehtoja. Käytetyimmät ovat pylväs- ja piirakkakuviot. (Valli 2007, 184-188.)

5.1 Kyselyn tulokset

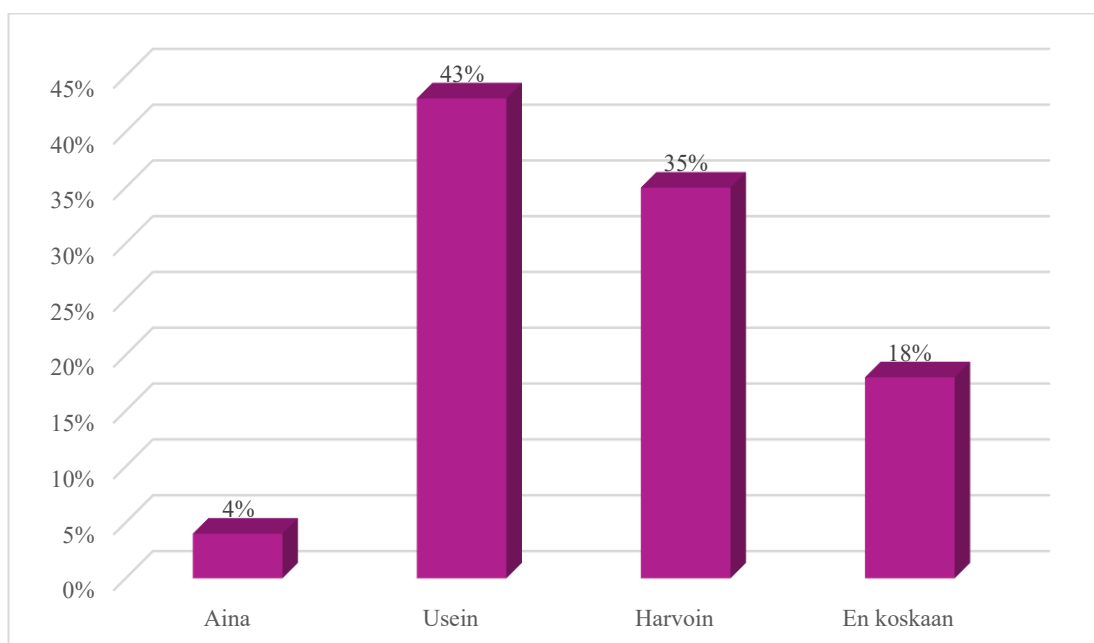
Kävimme Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien kokouksessa lokakuussa 2018 ja toteutimme silloin kyselyn, jonka avulla kartoitimme heidän tietojaan mediakasvatuksesta. Lisäksi kartoitimme heidän toiveitaan siitä, millaisia työvälineitä he kaipaisivat lisätäkseen median sekä mediakasvatuksen käyttöä työssään lasten kanssa. Kyselylomakkeen täyttäminen kesken kokousta auttoi saamaan hyvän vastausprosentin, sillä kaikki paikalla olijat täyttivät kyselyn. Pieksämäen kaupungin palveluksessa on kaikkiaan 26 perhepäivähoitajaa ja paikalla oli 23, eli 88 % kaikista Pieksämäen perhepäivähoitajista vastasi kyselyymme. Kyselyssä oli kolme vaihtoehtokysymystä sekä kolme avointa kysymystä, joihin pyysimme perhepäivähoitajia vastaamaan.

Enemmistö kyselyyn vastanneista Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajista, 52 %, koki tuntevansa mediakasvatuskäsitteen kohtalaisesti. Käsitettä 'ei lainkaan' tuntevia oli vain yksi vastaaja. Vastaajista 6 koki tuntevansa mediakasvatuskäsitettä 'vähän' ja hyvin 4 vastaajaa.

KUVIO 2. Kuinka hyvin tunnet käsitteen mediakasvatus?

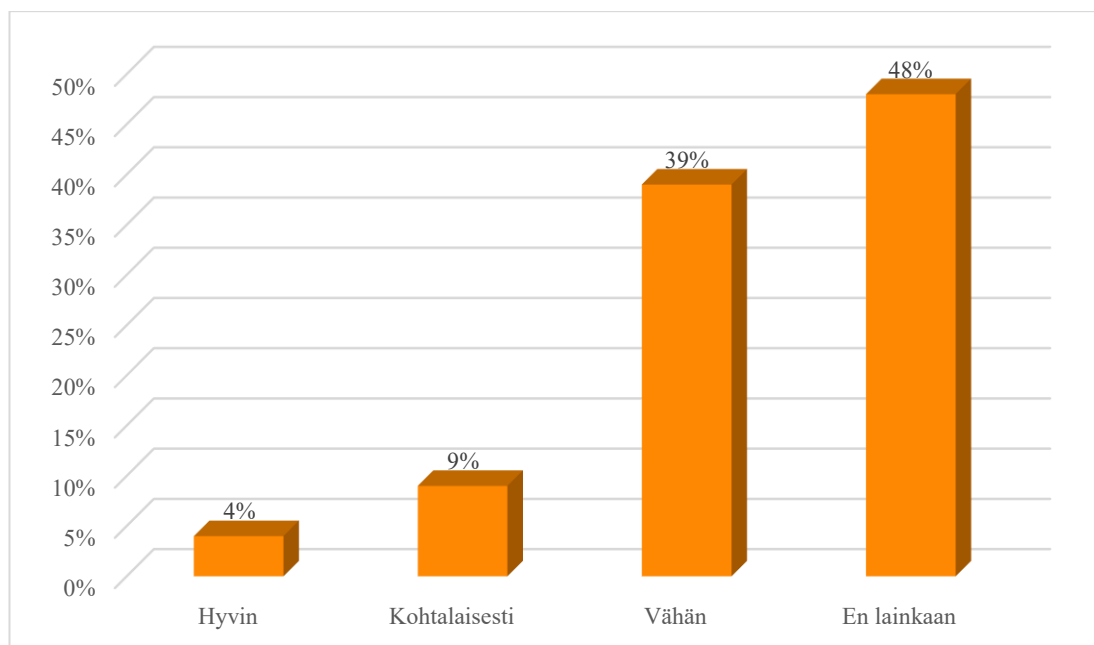
Mediakasvatusta tai mediaa työssään ei ole käyttänyt lainkaan 4 vastaajaa, kun taas 1 vastaaja on käyttänyt mediakasvatusta tai mediaa 'aina' työssään. Usein vastauksia median tai mediakasvatuksen käytöstä oli 10 ja harvoin mediaa tai mediakasvatusta työssään käyttäviä oli 8.

KUVIO 3. Kuinka usein olet käyttänyt/käytät mediaa tai mediakasvatusta työssäsi?

Ensimmäisessä avoimessa kysymyksessä kartoitettiin, miten ja mihin Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajat ovat käyttäneet mediaa ja/tai mediakasvatusta työssään. Tähän kysymykseen kirjoitti vastauksensa 16 kokouksessa ollut eli 70 % vastaajista. Käyttötapoja, joita oli käyttänyt vain yksi vastaaja: uusien ideoiden etsintä, papunet sähköposti, työasiat, askartelu, leikit, värityskuvat, pelit, säätiedotukset (joista lasten kanssa askarreltu omat sääkartat) sekä tehtävät. Lasten kanssa tietoja oli etsinyt niin internetistä kuin aikakauslehistä vastaajista yhteensä 10. Videoiden katseluun mediaa työvälineenä oli käyttänyt 5 vastaajaa. Musiikin kuuntelua, lauluja sekä valokuvausta sekä kuvien lähetystä vanhemmille oli käyttänyt 3 vastaajaa, ja saman verran (3 vastaajaa) oli käyttänyt myös sanoma- ja aikakauslehtiä työvälineenä. Ohjeita oli puolestaan hakenut 2 vastaajaa.

Vastaajista 1 vastasi saaneensa 'hyvin' koulutusta mediakasvatukseen, ja kohtalaisesti koulutusta koki saaneensa 2 vastaajaa. 'Vähän' mediakasvatuskoulutusta koki saaneensa 9 vastaajaa ja melkein puolet, 11 vastaajaa, vastasi ettei ole saanut lainkaan koulutusta mediakasvatukseen.

KUVIO 4. Oletko saanut koulutusta mediakasvatukseen?

Erilaisia koulutuksia tuli esille seuraavassa avoimessa kysymyksessä. Vastauksia oli eniten sellaiseen koulutukseen, jossa vastaaja kertoi omien lastensa opettaneen (yhteensä 4 tällaista vastausta). 2 perhepäivähoitajaa

vastasi saaneensa koulutusta työpaikan koulutuksessa sekä koulussa. Yhden vastauksen sai puolestaan vastaukset: netistä mediaviikon materiaali, itseopiskelu, tabletinkäyttökoulutus sekä käynyt ryhmässä, jossa ollut koulutusta.

Viimeisellä kysymyksellä kartoitettiin, millaisia työvälineitä ja materiaaleja Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajat kaipaavat tai tarvitsevat mediakasvatusta varten. Tähän avoimeen kysymykseen saimme 6 vastausta. Vastauksissa omaa iPadia toivoi 4 vastaajaa, mikä olikin ainoa toive, joka toistui vastauksissa. Muita toiveita/ajatuksia tuli jokaista 1. Vastauksissa olevia toiveita oli: hyviä nettisivuja lasten kanssa käytettäväksi ja uusia tietoja sekä taitoja, jota oli selitetty 'että lapset kehittyvät nopeammin median käytössä kuin aikuiset'. Yhdessä vastauksessa oli kerrottu, millaisia työvälineitä kyseinen perhepäivähoitaja käyttää työssään tällä hetkellä. Välineitä oli kannettava tietokone, jolla katsovat lasten kanssa telkkarista, kaksi omaa tablettia sekä puhelin. Vastauksessa ei ollut eritelty sitä, kuinka perhepäivähoitaja käyttää työssään tabletteja tai puhelinta, eikä sitä, mitä kannettavan tietokoneen kautta lasten kanssa telkkarilta katsotaan/tutkitaan.

5.2 Kyselyn tulosten johtopäätökset

Tuloksissa tuli esille se, että 18 % vastaajista ilmoitti, ettei ole koskaan käyttänyt mediaa tai mediakasvatusta työvälineenä. Emme tiedä, johtuuko näinkin suuri mediakasvatuksen käyttämättömyys siitä, ettei tiedosta sitä mikä kaikki lasketaan mediakasvatukseen, vai siitä, että ajatellaan mediakasvatuksen olevan vain sähköisillä laitteilla tapahtuvaa toimintaa? Kuitenkin yli puolet vastaajista koki tuntevansa mediakasvatuskäsitteen kohtalaisen hyvin. Olisimme saattaneet saada erilaisen tuloksen mediakasvatuksen/median käytöstä työvälineenä, jos olisimme pohjustaneet aihetta ennen kyselyn tekemistä. Teimme kuitenkin tietoisin valinnoin suorittamalla kyselyn ennen kuin kerroimme aiheesta enemmän. Mielestämme näin toimimalla saimme oikeamman kuvan siitä, mitä Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajat tietävät mediakasvatuksesta ja mitä heidän mielestään mediakasvatus pitää sisällään. Perhepäivähoitajat toivat kyselyssä esille paljon esimerkkejä siitä, millaisia

erilaisia tapoja heillä on käyttää mediaa ja mediakasvatusta varhaiskasvatuksessa.

Mediakasvatus on erikseen kirjattu uuteen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (Opetushallitus 2016, 23-24), jonka vuoksi mediakasvatuksen koulutuksen vähyys hieman pääsi yllättämään. Moni vastaaja vastasi koulutuksen saamiseen, että on saanut koulutusta, mutta lisäkysymykseen olivat vastanneet, että ”omat lapset opettaneet”, ”itseopiskellut” tai ”netistä mediaviikon materiaali”. Emme aivan hakenneet tällaisia koulutuksia, koska emme laske niitä koulutuksiksi, eli tämä vääristää hiukan vastauksia koulutuksen saaneista – jota emme toki tulosten analysoinnissa millään muotoa muokanneet. Yhteensä viisi vastaajaa oli vastannut saaneensa koulutusta ”koulussa”, ”työpaikan koulutuksissa” ”tabletinkäyttökoulutus”, jotka enemmän kuvastavat koulutusta, jota kysymyksellä haimme. Jokainen kokee eri tavoin koulutuksen saamisen, mitä emme ymmärtäneet ottaa huomioon kyselylomaketta tehdessämme. Onneksi kuitenkin lisäkysymyksellä saimme kartoitetuksi, millaisia asioita vastaajat pitivät koulutuksina. Tämän avulla kykenimme arvioimaan sitä, kuinka suuri tarve mediakasvatustietoisuuden lisäämisellä Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien keskuudessa on.

Vastauksia mediakasvatuksen työvälinetoiveista saimme todella vähän. Tämä oli harmillista, koska opastamme ajatellen juuri vastaajien toiveet olisivat olleet tärkeitä. Vastaajista useampi toivoi itselleen omaa iPadia, muut vastaukset eivät sitten toistuneetkaan. Lisäksi toivottiin hyviä nettisivuja lasten kanssa käytettäväksi, jollaisia oppaaseen sisällyttämmekin. Kyselyllä saimme hyvää pohjamateriaalia opasta varten ja saamme kootuksi juuri Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille suunnatun oppaan mediakasvatuksen käytöstä varhaiskasvatuksessa. Vastausten pohjalta lähdemme työstämään mediakasvatusopasta Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille.

6 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KUVAUS

Otimme yhteyttä Pieksämäen kaupungin päivähoidon ohjaajiin keväällä 2017 puhelimitse ja kysyimme halukkuutta yhteistyöhön opinnäytetyön merkeissä. Syksyllä 2017 keskustelimme opinnäytetyön aiheesta sähköpostin välityksellä ja heiltä nousi esiin mediakasvatus erityisesti perhepäivähoidossa. Pieksämäen kaupungin päivähoidon ohjaajat pyysivät meitä ideoimaan kaupungin perhepäivähoitajille mediakasvatuksen toteutukseen tuotetta tai toteutustapoja, kuinka mediakasvatusta voisi käytännössä hoitopäivän aikana toteuttaa. Mediakasvatus tuli osaksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita vuonna 2016, ja uusi varhaiskasvatussuunnitelma on pitänyt ottaa kaikkialla käyttöön 1.8.2017 (Opetushallitus 2016, 62). Syksyllä 2018 aloitimme tiiviimmän yhteistyön Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien kanssa, jolloin pääsimme tutustumaan Pieksämäen alueellisiin eroihin varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Aloitimme suunnittelemaan kyselylomaketta elokuussa 2018. Mietimme lomaketta suunniteltaessa, millaiset kysymysvaihtoehdot olisivat parhaimpia. Tällä tavalla saisimme kattavat vastaukset ja kartoitetuksi Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien mediatietoisuutta, koulutuksen tasoa mediasta sekä, mitä he toivoisivat oppaan sisältävän. Lomakkeen tulisi olla selkeä ja vastausvaihtoehtojen helposti ymmärrettäviä, saadaksemme varmasti selkeää tietoa, jota ei pystyisi tulkitsemaan monella tavalla. Laitoimme lomakkeeseen yhden avoimen kysymyksen sekä kolme vaihtoehtoista kysymystä, joista kahteen tarkennuskysymykset. Lomake hyväksytettiin opinnäytetyötämme ohjaavalla opettajalla ennen yhteiskumppanille näyttämistä ja ennen kuin annoimme sen perhepäivähoitajille täytettäväksi.

Lokakuussa osallistuimme Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien kokoukseen, joka pidettiin Perheiden talolla Pieksämäellä. Kokouksessa selvisi, että kaupungin perhepäivähoitajille oli hankittu kaksi iPadia mediareppuja varten. Kokouksessa oli mukana myös kouluttaja opastamassa perhepäivähoitajia iPadien käytössä. Kokoukseen osallistui 23 kaupungin perhepäivähoitajaa, kaksi päivähoidon ohjaajaa sekä me kolme Diakin opiskelijaa. Olimme valmisteelleet lomakekyselyn, jonka avulla kartoitimme perhepäivähoitajien

mediakasvatustietoisuutta. Aluksi teetimme kyselyn, jonka jälkeen esittelimme opinnäytetyömme sekä aihetta mediakasvatus. Lomakkeita jakaessa kerroimme, että kyselystä saadut tiedot tulevat opinnäytetyötämme varten. Kerroimme myös, että kyselyyn vastataan anonyymisti. Kyselyn jälkeen keskustelimme perhepäivähoitajien kanssa ja kyselimme mitä he haluaisivat mediakasvatusoppaan sisältävän. Tietoisuus mediakasvatuksesta oli niin vähäistä, että heillä ei ollut esittää toiveita. Perhepäivähoitajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että mediakasvatusoppaasta ja mediarepusta on heille varmasti hyötyä työvälineinä.

Kokouksesta saamamme materiaalin pohjalta lähdimme työstämään opinnäytetyötämme eteenpäin. Tarvitsimme tietoa perhepäiväperhepäivähoitajilta, mitä he haluaisivat meidän kehittävän – teimme heidän työkalua juuri heidän käyttöönsä. Uskomme, että oma kiinnostuksemme varhaiskasvatukseen sekä hyvä ja tiivis yhteistyö työelämäkumppanimme kanssa antoi hyvän pohjan lähteä toteuttamaan suunnitelmaamme eteenpäin aina valmiiksi tuotokseksi saakka.

6.1 Oppaan tekemisen perusteita

Ohjeistusten ja oppaiden kohdalla lähdekritiikki on erityisen tärkeässä asemassa. Opasta tehtäessä on tärkeää pohtia tietojen oikeellisuutta ja käydä läpi erilaisia lähdemateriaaleja, joista tekijän tulee etsiä omaan opinnäytetyöhön sopivaa materiaalia ja teorialtietoa. Oppaalta vaaditaan erilaisia ominaisuuksia kuin opinnäytetyön raportilta. Oppaan tekstissä puhutellaan kohde- sekä käyttäjäryhmää, joille opas on suunniteltu. Oppaassa ei kerrota opinnäytetyön prosessia eikä omaa oppimista, sillä nämä käyvät selville opinnäytetyön raportissa. Oppaassa olevasta sisällöstä on hyvä keskustella toimeksiantajan sekä ohjaavan opettajan kanssa. Heiltä on tärkeää pyytää palautetta sisällöstä; heidän tulisi antaa tutustua tekstiluonnoksiin, jotta sisältöä pystyisi muokkaamaan heidän toiveidensa ja tarpeidensa mukaiseksi. (Vilka & Airaksinen 2003, 53, 65, 129.)

6.2 Oppaan tekeminen

Aloitimme Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille teetetyn kyselyn tulosten analysoinnilla. Vastauksista saimme selville sen, mitä tulevat oppaan käyttäjät haluaisivat oppaassa olevan, ja sen, millainen on heidän tämän hetken mediakasvatustietämyksensä. Oppaan tekemisessä olemme käyttäneet pohjana 5.1 luvussa esitettyjä kyselyn tuloksia.

Tulosten analysoinnin jälkeen pohdimme, mistä olisi eniten hyötyä Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille. Päätimme lähteä etsimään ja kokoamaan mediakasvatusmateriaaleja varhaiskasvatussuunnitelman osa-alueiden mukaisesti. Lisäsimme oppaaseen erilaisia mediaan liittyviä linkkejä ja vinkkejä, joita perhepäivähoitajat kaipasivat kyselyn tulosten perusteella. Kokosimme erilliselle pohjalle otsikoiden alle materiaalia, josta pystyimme lähtemään työstämään oppaan ensimmäistä versiota. Pohdimme otsikot Varhaiskasvatussuunnitelman (2016) mukaisesti sekä tulevien käyttäjien toiveiden mukaisesti. Lisäksi hyödynsimme otsikoinnissa työkokemustamme varhaiskasvatuksessa, mikä helpotti meitä tekemään oppaasta käytännönläheisen ja helppokäyttöisen.

Saatuamme kokoon otsikot ja materiaalit opasta varten, pohdimme oppaan visuaalista puolta. Suunnittelimme, millaisia kuvia haluamme oppaan sisältävän ja pyysimme kuvattavat mukaan. Pyysimme ensin kuvausluvut suullisesti kuvissa esiintyviltä lapsilta ja aikuisilta sekä lasten vanhemmilta. Suullisten kuvauslupien jälkeen otimme valokuvat ja samalla kokeilimme käytännössä lasten kanssa oppaaseen tulevia materiaaleja. Käytännön kokeilulla saimme tietoa siitä, että oppaassa olevat vinkit ovat helposti toteutettavissa perhepäivähoitajien työpäivissä.

Kuvausten jälkeen aloitimme oppaan kokoamisen. Pohdimme, millainen ulkoasu olisi oppaaseen hyvä. Keskustelujen kautta päädyimme lyhyeen, ytimekkääseen tekstiin, joka tekee lukijalle helposti ymmärrettäväksi, mitä tehdään. Joissakin kohdissa selitimme alusta asti myös, miksi jotakin tehdään – jo senkin vuoksi, että perhepäivähoitajat työskentelevät yksin. Heillä ei välttämättä ole pedagogista osaamista ja siksi on hyvä selittää, miksi mitään tulisi tehdä,

jotta idean pedagogiikka avautuisi käyttäjille paremmin. Kokoamisessa käytimme ottamiamme kuvia ja teimme oppaasta sellaisen, joka miellyttää omaa silmää ja vaikuttaa meidän mielestämme helppokäyttöiseltä. Ainoastaan oppaan kannen kuva ei ole meidän ottamamme, etsimme internetistä vapaan käyttöoikeuden kuvan, jota pystyimme muokkausten avulla käyttämään.

Saatuamme oppaan ensimmäisen version valmiiksi kysyimme palautetta opiskelutovereilta sekä ohjaavalta opettajalta. Saamamme palautteen avulla kehitimme opasta, muokkaamalla kansilehteä ja lisäämällä muutamia kohtia siitä, miksi asioita tehdään. Tässä vaiheessa pohdimme myös kuvaus- ja kuvan julkaisulupia lisää ja päätimme pyytää niin kuvattavilta kuin kuvattavien vanhemmilta kirjalliset luvat (liite2) kuvien käyttöön. Annoimme seuraavan version työelämäkumppanillemme kommentoitavaksi. Saimme nopeasti palautteen, jossa esitettiin pari kehitysideaa, mutta todettiin, että opas sopisi myös sellaisenaan käyttöön.

Muokkasimme saadun palautteen avulla opastamme lisää. Lähettäessämme oppaan kommentoitavaksi yhteistyökumppanillemme kysyimme samalla oppaan painatuksesta. Saimme luvan kysyä tarjouksia painotaloista oppaan painatusta varten. Yhteistyökumppanimme ilmoitti, montako he haluaisivat painattaa ja kertoi samalla, että myöhemmin he voivat tulostaa oppaasta lisäkapaleita itse. Oppaasta tulee Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien käyttöön niin painettu opas kuin sähköinenkin versio.

Yhteistyökumppanimme kysyi meiltä oppaan julkaisusta ja pyysi meitä tulemaan kevään aikana esittelemään oppaan perhepäivähoitajien kokoukseen. Lupasimme mennä esittelemään oppaan Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille maaliskuun lopussa 2019 ja vastailemaan samalla esille nouseviin kysymyksiin. Tämä on tärkeää niin meille kuin yhteistyökumppanillemmekin, jotta työmme saa selkeän päätöksen ja oppaan käyttäjät saavat vastaukset kysymyksiinsä, jos jokin oppaassa mietityttää.

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen ja kehittämispainotteinen. Olemme kokeneet tärkeäksi kehittää työvälinettä Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille. Mediakasvatus aiheena on hyvin ajankohtainen ja pelkkä mediakasvatus sana toistuu useasti Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016. Tasa-arvoinen varhaiskasvatus huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus tulevaisuudessa oppia ja kokea teknologian avulla.

Aiheen opinnäytetyöhön saimme työelämäkumppaniltamme Pieksämäen kaupungin päivähoidonohjaajilta. Koko prosessin ajan meille on ollut tärkeää kuunnella tulevien käyttäjien eli perhepäivähoitajien mielipiteitä. Menetelmäksi valikoimamme kysely oli oiva tapa selvittää heidän mielipidettään. Osallistumalla perhepäivähoitajien kuukausikokoukseen pääsimme keskustelemaan heidän kanssaan ja saimme kyselyyn hyvän vastausmäärän. Perhepäivähoitajilta saatujen kyselyn vastausten pohjalta lähdimme kokoamaan mediakasvatusoppa. Valmiin mediakasvatusoppaan menemme esittelemään perhepäivähoitajille maaliskuussa 2019.

Yhteinen kirjoittaminen on vaatinut aikataulujen yhteensovittamista, mikä on välillä koettu haastavaksi. Kuitenkin mielestämme olemme työstäneet opinnäytetyötämme määrätietoisesti edeten. Uskomme opinnäytetyöstämme olevan hyötyä perhepäivähoitajille, ja että olemme saaneet lisättyä mediakasvatustietoisuutta Pieksämäen kaupungin perhepäivähoidossa.

7.1 Oppaan merkitys

Mielestämme opas on hyvin tarpeellinen työkalu perhepäivähoitajille, sillä he työskentelevät varsin usein yksin ja suunnittelevat yksin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamisen työssään. Yhteistyökumppanimme sekä perhepäivähoitajat olivat kokouksessa kanssamme yhtä mieltä siitä, että heiltä puuttuu selkeitä ja helppoja ohjeita mediakasvatuksen toteuttamisesta. Heiltä puuttui myös perustietoa siitä, mitä mediakasvatus on ja kuinka mediavälineitä pystyisi käyttämään työvälineinä. Tekemämme oppaan avulla perhepäivähoitajat

pystyvät toteuttamaan arjessaan helposti mediakasvatusta. Ilman opasta heillä menisi paljon aikaa etsiä erilaisia mediakasvatukseen liittyviä toteutustapoja, jotka tukisivat varhaiskasvatussuunnitelman eri osa-alueita. Lisäksi riskinä olisi, että mediakasvatus jäisi suppeaksi osa-alueeksi, joka heikentäisi varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista perhepäivähoitajien arjessa. Ilman tekemäämme opasta mediakasvatus toteutuisi kenties joidenkin pelien pelamisena tai lastenohjelmien katsomisena. Mediakasvatusopas lisää perhepäivähoitajien mediatietoisuutta, sillä mediakasvatus ja -välineet ovat vielä vieraita käsitteitä monelle. Keskustelussa Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien kokouksessa ja teettämässämme kyselyssä selvisi, että perhepäivähoitajilla ei ollut paljoakaan tietoa siitä, mitä mediakasvatus on. Toivomme, että tämän oppaan avulla heidän mediakasvatustietoisuutensa lisääntyisi ja he kiinnostuisivat etsimään lisää erilaisia mediakasvatuksen toteuttamistapoja.

7.2 Eettisyys

Tutkimusetiikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön keskeisiin lähtökohtiin kuuluu esimerkiksi tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen noudattaminen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Olemme noudattaneet näitä toimintatapoja eli rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja arvioimisessa. Tiedon hankkimisessa ja arvioimisessa olemme käyttäneet kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä menetelmiä. Olemme kunnioittaneet muiden tekemää työtä viittaamalla asianmukaisesti heidän julkaisuihinsa, ja olemme hankkineet tarvittavat tutkimusluvut. Tullevina lastentarhanopettajina olemme opinnäytetyössämme ottaneet laajasti huomioon varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen toteuttamista.

Opinnäytetyöryhmässämme olemme toimineet hyvässä yhteistyössä, jokaisen mielipiteitä kunnioittaen ja erilaiset näkökulmat hyväksyen. Olemme pysyneet sovitussa aikataulussa. Opinnäytetyömme on kehittämispainotteinen ja työelämlähtöinen, jolla koemme saaneemme positiivista muutosta aikaan. Kehittämistoiminnassa mukana olleilta perhepäivähoitajilta olemme saaneet tärkeää tietoa opinnäytetyötämme varten kyselylomakkeen avulla. Heille on selkeästi

kerrottu, mistä opinnäytetyössä on kyse, mihin tietoja käytetään ja että osallistuminen on vapaaehtoista. Tietojen käsittelyssä olemme toimineet muistaen vaitiolovelvollisuuden ja aineistoa on käsitelty, säilytetty ja hävitetty lupauten mukaisesti. Raportin julkistamisessa olemme huomioineet kyselyyn osallistuneiden anonymiteetin säilymisen. Tulokset olemme esittäneet ja dokumentoineet rehellisesti ja huolellisesti. Olemme ottaneet huomioon tekijänoikeudet ja esimerkiksi oppaassa käyttämillemme valokuville on valokuvaajan lupa.

7.3 Kehittämisideat

Mediakasvatus käsitteenä on laaja ja sen teknologia kehittyy valtavaa vauhtia. Teknologiavälineet uusiutuvat ja myös mediakasvattajan on tärkeää pysyä kehityksen mukana. Jotta pystymme täyttämään mediakasvatusvaatimukset, täytyy työvälineitä mediakasvatukseen olla tarjolla riittävästi. Tekemäämme opasta pystyisi jatkossa kehittämään esimerkiksi etsimällä lisää materiaalia mediakasvatuksesta ja miettimällä uusia keinoja toteuttaa mediakasvatusta varhaiskasvatussuunnitelman eri osa-alueita tukien. Myös oppaan päivittäminen koko ajan muuttuvassa mediamaailmassa on oiva keino kehittää työtämme. Jokaisesta varhaiskasvatuksen osa-alueesta voisi mediaan yhdistämällä laatia myös oman oppaan. Yksi hyvä kehittämisidea olisi varhaiskasvatuskäisten lasten liikuntasuosituksien (2016) mukainen media- ja liikuntakasvatusopas. Tekemämme opas on suunnattu perhepäivähoitajille, mutta uskomme, että oppaan voisi muokata sopivaksi muidenkin varhaiskasvattajien ja esimerkiksi päiväkotien käyttöön. Varhaiskasvattajat hyötyisivät myös varmasti teknologiavälineisiin liittyvistä oppaista.

Mediakasvatustietoisuuden lisääminen vanhempien keskuudessa olisi myös hyvin tärkeää. Vanhemmille voisi tehdä oman oppaan, jossa olisi tietoa esimerkiksi ikärajoista, median vaikutuksista lapsen kehitykseen ja tunne-elämään. Tällaista opasta voisi sitten jakaa esimerkiksi varhaiskasvatuskeskusteluiden yhteydessä. Vanhemmille suunnatun oppaan avulla varhaiskasvatushenkilöstö saisi helposti otetuksi vanhempien kanssa puheeksi mediakasvatusteeman. Opas voisi olla myös jaettavana vanhempainilloissa. Ehkä

oppaasta kiinnostuisivat myös lastenneuvolat ja niiden kautta saavutettaisiin myös varhaiskasvatuksen ulkopuolella olevat perheet.

7.4 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessin aikana olemme tutustuneet työelämälähtöisen kehittämistyön perusteisiin. Kumppanuuslähtöisiä kehittämismenetelmiä käyttäen olemme oppineet suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan kehittämissiivisiä. Olemme sisäistäneet sosiaalialan arvoja ja eettisiä periaatteita työelämän kehittämisessä. Tiimityöskentelymme on ollut yhteistyökykyistä ja toisia kunnioittavaa. Jokaisen mielipiteitä on kuunneltu ja ratkaisuihin on päästy ammatillisesti keskustellen. Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt meidän jokaisen tiimityöskentelytaitoja. Töiden jakaminen ja yhteinen kirjoittaminen ovat tulleet tutuiksi. Palautteen antaminen ja vastaanottaminen ovat myös tärkeitä opinnäytetyöprosessin aikana opittuja taitoja tulevaisuuden tiimityöskentelyjä varten.

Tulevina varhaiskasvatuksen ammattilaisina tarvitsemme tietoa varhaiskasvatussuunnitelman eri osa-alueista. Mediakasvatusvastuu kuuluu myös varhaiskasvattajille ja olemme saaneet paljon uutta tietoa siitä, kuinka mediakasvatusta voi varhaiskasvatuksessa toteuttaa. Varhaiskasvatuskelpoisuuden saavuttava sosionomi työskentelee sosiaali- ja kasvatustieteen eettisten periaatteiden ja lainsäädännön mukaan. Opinnäytetyöprosessin aikana olemme saaneet vahvistusta ja lisää tietoa siitä, kuinka työskennellä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja arvojen mukaisesti. Osaamme nyt myös soveltaa tutkimus- ja kehittämismenetelmiä varhaiskasvatustyössä ja hyödyntää tuloksia käytännön työn kehittämiseksi.

LÄHTEET

- A 239/1973. Asetus lasten päivähoidosta. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>
- Alho-Kivi, H. (2004). Perhepäivähoidon mahdollisuudet erityisvarhaiskasvatuksessa. Teoksessa H. Virjonen (toim.) & S. Keskinen, *Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa* (s. 225–228).
- Alho-Kivi, H. (2005). Akseli-projekti perhepäivähoitajien kasvatustietoisuuden kehittäjänä. Teoksessa S. Parrila, (toim.), *Vilistä valvottuun, valvotusta ohjattuun Perhepäivähoidon ohjauksen historia ja nykytilan haasteet*. (s. 169–176). Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavilla 24.4.2018 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72950/0504%20verkko_kaikki.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Av-Arkki. Suomalaisen mediataiteen levityskeskus (2017). Miltä tuntuu? Taide ja tunnekasvatuksen tukena. Saatavilla 13.1.2019 http://mediataidekasvattaa.fi/wp-content/uploads/2017/01/av-arkki_milta_tuntuu_web.pdf
- Iltasatu. Sadut. Saatavilla 13.1.2019 <https://iltasatu.org/sadut/>
- Kamerakynä. Koulutusten harjoitustehtäviä opettajille. Saatavilla 13.1.2019 <https://docs.google.com/document/d/1rfuKy9mSt-BoUeJcFDPROIZ5CtU4-68KW3ASB3mUM9os/edit>
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (2016). *Lapset ja media kasvattajan opas*. Saatavilla <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/lapsetjamedia.pdf>
- Kuopion kaupunki. Perhepäivähoito. Saatavilla 24.4.2018 <https://peda.net/kuopio/varhaiskasvatus/perhepaivahoito>
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. (2009). *Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus*. Helsinki: Gaudeamus
- L36/1973. Varhaiskasvatuslaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki#L1P1>
- L 504/2002. Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504#P5>

- Lukimat. Ekapeli Alku. Saatavilla 13.1.2019 <http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli/ekapeli-alku>
- Luontoliitto. Lasten suurpeto-opas. Saatavilla 13.1.2019 <http://www.luontoliitto.fi/materiaalit/verkkojulkaisut/Lasten%20suurpeto-opas.pdf>
- Mainiot mediaperheet- hanke (2011). Mainiot mediaperheet-opas lasten ja vanhempien mediahetkiin. Saatavilla 28.4.2018 <http://media-metka.fi/wp-content/uploads/2014/04/Mainiotmediaperheet-opas.pdf>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto (2018). Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen. Saatavilla 22.4.2018 https://dzmdrer-wng2zx.cloudfront.net/prod/2018/01/22105733/MLL_Mediatehtavia_varhaiskasvatukseen_www.pdf
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto (2017). Media varhaiskasvatuksessa. Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen. Saatavilla 13.1.2019 https://dzmdrer-wng2zx.cloudfront.net/prod/2017/06/28154551/media_varhaiskasvatuksessa_nettiin.pdf
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Saatavilla 29.8.2017 <https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvatustajille/mediakasvatus-varhaiskasvatuksessa/>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Tietoa lapsiperheen elämästä. Saatavilla 13.1.2019 <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/>
- Mediakasvatus. Vinkit ja linkit vanhemmille 2013. Saatavilla 13.1.2019 <https://mediakasvatus.com/files/vinkitjalinkitvanhemmille2013.pdf>
- Mediakasvatusseura. Materiaaleja mediakasvatukseen. Saatavilla 13.1.2019 <https://mediakasvatus.fi/materiaalit/>
- Merilampi, R-S. (2014) *Media kasvatuksen perusteet*. Vantaa: Hansaprint Metsäpelit. Saatavilla 13.1.2019 <https://www.metsapelit.fi/game>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Varhaiskasvatuspalvelut. Saatavilla 22.1.2018 <http://minedu.fi/varhaiskasvatuspalvelut>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Varhaiskasvatus. Oikeus varhaiskasvatukseen. Saatavilla 22.1.2018 <http://minedu.fi/varhaiskasvatusoikeus>

- Opetushallitus (2016). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saatavilla 22.1.2018 http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatus-suunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Oppi ja ilo. Ilmaiset verkkopelit lapsille. Saatavilla 13.1.2019 <https://www.oppijailo.fi/lapsille-nuorille/>
- Oulun yliopisto. Digitaalinen media varhaisvuosien opetuksessa ja oppimisessa. Saatavilla 13.1.2019 https://issuu.com/pekka.mertala/docs/digitaalinen_media_varhaisvuosien_o
- Pieksämäen kaupunki. Pieksämäen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma (2017). Saatavilla 22.1.2018 <http://www.pieksamaki.fi/wp-content/uploads/Pieksämäen-kaupungin-varhaiskasvatussuunnitelma-1.8.2017-3.pdf>
- Pieksämäen kaupunki. Perhepäivähoito Saatavilla 25.4.2018 <http://www.pieksamaki.fi/palvelut/paivahoito-ja-esiopetus/perhepaivahoito/>
- Pikkuli. Saatavilla 13.1.2019 <https://pikkuli.fi>
- Reunamo, J. (2007). *Tasapainoinen varhaiskasvatus: erilaisia tapoja suhtautua muutokseen*. Helsinki.: WSOY
- Satutuokio. Kaikki sadut. Saatavilla 13.1.2019 <https://www.satutuokio.fi/kaikki-sadut>
- Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke (2008). Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Verkkoversio. Saatavilla 13.1.2019 https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa_verkkoversio.pdf
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2017). Tilastot. Varhaiskasvatus 2016. Saatavilla 24.4.2018 <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lasten-paivahoito>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Varhaiskasvatus. Saatavilla 22.1.2018 <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>
- Turun yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Miten teen kirjallisuuskatsauksen. Saatavilla 14.10.2018 <https://www.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/ktmt/opiskelu/ohjeet/Sivut/Miten-teen-kirjallisuuskatsauksen.aspx>

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Saatavilla 12.1.2019 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Työ- ja elinkeinoministeriö. Ammattinetti. Sosiaalipalvelut. Lasten päivähoito. Perhepäivähoitaja Saatavilla 24.4.2018 http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/301_ammatti
- Valli, R. (2007). Mitä numerot kertovat. Teoksessa Aaltola, J., Valli, R.(toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.* (184-188). Jyväskylä: PS-kustannus
- Valli, R. (2018). Aineiston keruu kyselylomakkeella. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (s. 93-96). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. (2003). *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Yle. Areena. Pikku Kakkosen ladattavat sadut. Saatavilla 13.1.2019 <https://areena.yle.fi/1-1288197>
- Yle. Lapset. Pikkukakkonen (19.02.2015). Nuottiniitty on leikkiä väreillä ja sävelillä. Saatavilla 13.1.2019 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/02/19/nuottiniitty-leikkia-vareilla-ja-savelilla>
- Yle. Tarkkaile lumijalkia. Saatavilla 13.1.2019 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/02/26/tarkkaile-lumijalkia>

LIITE 1. Kysely perhepäivähoitajille mediakasvatuksesta

KYSELY PERHEPÄIVÄHOITAJILLE MEDIAKASVATUKSESTA

	Hyvin	Kohtalaisesti	Vähän	En lainkaan
Kuinka hyvin tunnet käsitteen mediakasvatus?				
	Aina	Usein	Harvoin	En koskaan
Kuinka usein olet käyttänyt/käytät mediaa tai mediakasvatusta työssäsi?				
Mihin/miten olet käyttänyt?				
	Hyvin	Kohtalaisesti	Vähän	En lainkaan
Oletko saanut koulutusta mediakasvatukseen?				
Jos olet saanut, niin millaista?				
Millaisia työvälineitä/materiaaleja kaipaat/tarvitset mediakasvatusta varten?				

LIITE 2. Kuvauslupa

KUVAUSLUPA

Annan luvan käyttää kuviani Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajille tehdyssä mediakasvatusoppaassa. Opas julkaistaan sekä painettuna versiona, että sähköisessä muodossa. Opas julkaistaan Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajien käyttöön sekä kenties myös Theseuksessa.

Paikka

____/____ 2019
pvm

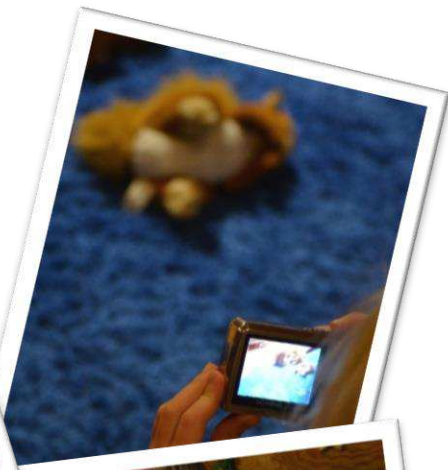
Allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 3. MEDIAKASVATUSOPAS Pieksämäen kaupungin perhe- päivähoitajille

SISÄLTÖ:

JOHDANTO

MEDIAKASVATUS

VINKKIMATERIAALEJA VARHAISKASVATUKSEN ARKEEN

TUNNEKASVATUS

LUONTO- JA YMPÄRISTÖKASVATUS

OPPIMISPELEJÄ VARHAISKASVATUKSEEN

MATEMATIIKKA

MUSIIKKI

LIIKUNTA

SATUJA

LINKKEJÄ

JOHDANTO

Tämän oppaan tarkoitus on auttaa teitä, Pieksämäen kaupungin perhepäivähoitajat, toteuttamaan työssänne helpolla tavalla mediakasvatusta. Mediakasvatus on kirjattu vuonna 2016 ilmestyneeseen uuteen Varhaiskasvatussuunnitelmaan ja siksi mediakasvatus on nykyään yksi vaadittu osa-alue varhaiskasvatuksessa.

Olemme Pieksämäen diakonia-ammattikorkeakoulun oppilaita ja toteutamme tämän oppaan opinnäytetyönämme työkaluksi teille, niin lasten mediatietoisuuden lisäämiseen kuin mediavälineiden ja -kasvatuksen käyttämisen ideoiksi osaksi työpäiviänne lasten kanssa. Oppaan on tarkoitus auttaa teitä alkuun suunnittelussa sekä ideoimaan uusia tapoja hyödyntää mediaa ja mediavälineitä osana työarkeanne.

Oppaaseen on koottu ensin tietoa siitä, mitä mediakasvatus on ja mitä se voi pitää sisällään. Tietoiskun jälkeen olemme koonneet teille vinkkejä siihen, kuinka voitte toteuttaa mediakasvatusta varhaiskasvatussuunnitelman eri osa-alueita hyödyntäen. Oppaasta löytyy *kursiivilla* kirjoitettuna selitteitä, miksi jotain olisi hyvä tehdä.

Toivomme todella, että oppaasta on teille hyötyä ja että se on teillä ahkerassa käytössä!

Mukavia mediakasvatushetkiä!

Eeva, Niina & Tea

MEDIAKASVATUS

Mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on medialukutaito. Mediakasvatuksessa ja sen opetuksessa keskeistä on vuorovaikutus aikuisen, lapsen sekä mediavälineen välillä. Mediakasvatuksessa opittavat mediataidot ovat välttämättömiä kansalaistaitoja ja ne ovat keskeinen osa nykyajan yhteiskuntaa.

Mediakasvatuksessa keskeisiä asioita ovat sosiaalisen, emotionaalisen, kulttuurisen ja älyllisen kasvun tukeminen. Mediakasvatus kehittää ja vahvistaa lapsen mediataitoja ja toimivuutta suhteessa mediaan. Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea näitä taitoja. Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä, tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Mediakasvatus on myös vanhempien ja lasten tiedon lisäämistä mediasta – tähän kuuluu esimerkiksi tiedon jakaminen pelien, elokuvien ja ohjelmien ikärajoituksista.

Mediavälineitä eivät ole pelkästään puhelimet, tabletit ja tietokoneet kuten usein asia ymmärretään mediasta puhuttaessa. Mediavälineitä ovat myös perinteiset joukkotiedotusvälineet kuten sanoma- ja aikakauslehdet, televisio, radio, musiikkisoittimet, kamerat, pelikonsolit sekä e-lukulaitteet. Mediasisältöä ovat muun muassa teksti- ja WhatsApp-viestit, elokuvat, valokuvat, e-kirjat, blogitekstit – kaikki mitä tuotetaan erilaisilla mediavälineillä.

VINKKIMATERIAALEJA VARHAISKASVATUKSEN ARKEEN

Näillä pääset alkuun:

1. Tutustuminen tablettiin ja askartelu

- Tutustu lasten kanssa tablettiin ja keskustelkaa miten ja mihin sitä voidaan käyttää.
- Keskustelun jälkeen askarrelkaa oma tietokone (joko yhteinen tai jokainen omansa) – materiaalina voi käyttää kartonkia, pahvilaatikoita, kananmunakennoja, nappeja, muovikorkkeja, värikyniä...
- Tietokoneen näyttöön voi piirtää/kirjoittaa haluamansa kuvan/tekstin.

Tablettiin tutustuminen, mielikuvituksen herättäminen sekä kädentaitojen harjoittelu.

2. Lasten huomioita mediasta

- Havainnoi ja kirjaa viikon ajan ylös lasten huomioita mediasta.
- Kokoa lasten kanssa yhdessä vastaukset kartongille.
- Tee yhdessä lasten kanssa tärkeistä asioista esitys. Voitte soveltaa medialaitteita esim. tekemällä videota tai ottamalla valokuvia.

Tuotos kuvastaa lapsille tärkeää mediakulttuuria, josta voi ammentaa ideoita jalostettavaksi kasvatustyöhön. Tuotoksen avulla voidaan lasten mediakulttuuria sekä mediakasvatusta tehdä näkyväksi myös lasten vanhemmille.

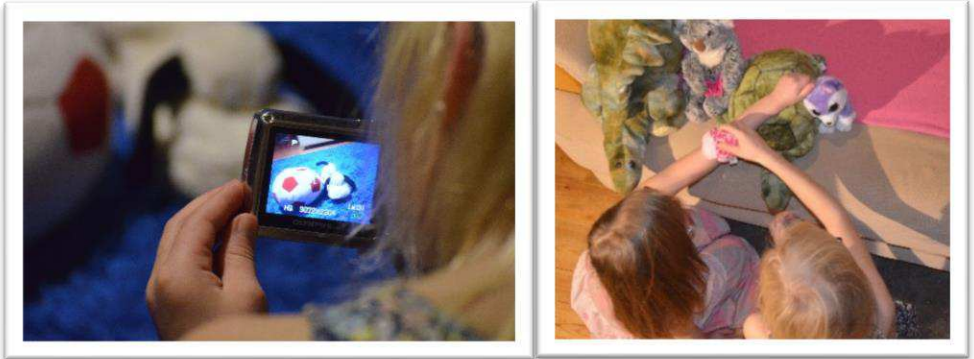
3. Televisioleikki pahvilaatikon avulla

- Tarvitset tyhjän pahvilaatikon, joka toimii televisioruutuna.
- Kerro lapsille, että pahvilaatikko on televisio. Kysy lapsilta, tietävätkö he, mitä televisiolla tehdään.
- Säädä pahvilaatikkotelevisio esimerkiksi musiikkikanavalle (laita internetistä/radiosta soimaan musiikkia).
- Lapset saavat laulaa mukana sekä tanssia paikallaan. Itse kannattaa esiintyä televisiossa ensimmäisenä, mikä antaa lapsille esimerkin avulla 'luvan' toteuttaa itseään.
- Vuorollaan jokainen halukas käy esiintymässä musiikkivideolla menemällä pahvilaatikon taakse ja esiintymällä siellä. Tuotoksen voi kuvata kännykällä/kameralla/tabletilla ja laittaa vanhemmille tai vain nauttia esityksistä.

Harjoitetaan lasten itseilmaisua mediasta jo tuttujen mallien avulla.

4. Abstraktien käsitteiden opettelua

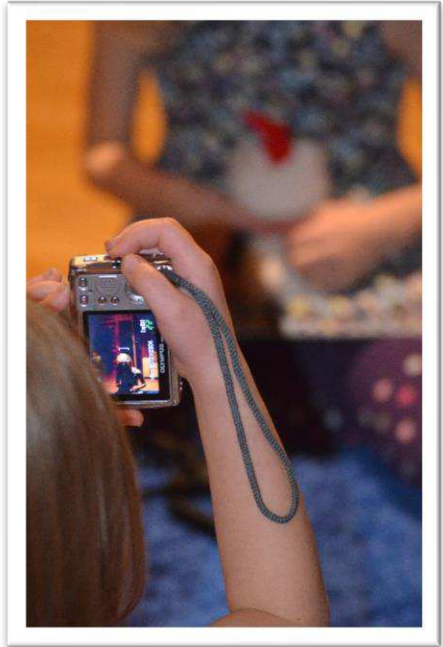
- Ota pehmolelu, jonka voit laittaa esimerkiksi pallon viereen/taakse.
- Ota erikokoisia pehmoleluja ja aseta niitä riviin/jonoon.
- Kuvaa asetelmia ja tulosta kuvat. Voit laittaa kuvia seinälle tai palata niihin myöhemmin muutoin.

Harjoituksessa opetellaan lasten kanssa abstrakteja käsitteitä siten, että he saavat ilmaista pehmolelun avulla mitä tarkoittaa takana/vie-ressä/edessä/päällä sekä isompi/pienempi/isoin. Harjoituksen tehokkuutta vahvistetaan kuvien avulla sekä kuvien kautta käsitteisiin voi palata helposti myöhemminkin.

5. Lempileikkien ja -paikkojen valokuvaaminen

- Anna lapsen kuvata omia lempilelujaan, leikkejään, leikkipaikkoja sekä ystäviä päivähoitopaikassa.
- Kysele lapsilta kuvista ja keskustele heidän kanssaan leikeistä.
- Havainnoi samalla lapsen toimintaa – pääset lähemmäs sisälle lapsen maailmaan ja ajatteluun.
- Saat huomioiduksi lasten mielekkäimmät tavat leikkiä ja voit ottaa ne huomioon suunnittelussa sekä toteutuksissa.

Lasten leikkien ja mielenkiinnon-kohteiden valokuvaaminen on oiva tapa dokumentoida.

6. Google Maps

- Yksi tapa tutustua lähiympäristöön on Google Maps.
- Google Maps on helppokäyttöinen, eikä sen käyttöön tietokoneella tarvitse ladata erillistä ohjelmaa – pelkkä internetyhteys riittää.
- Google Street View -ominaisuuden avulla voit lasten kanssa katsella eri kaupunkien katukuvaa.

Paikkatietoinen kasvatus laajentaa lapsen käsitystä maailmasta: maailman-kuvan laajeneminen kasvattaa lasta.

TUNNEKASVATUS

1. Tunteen esittäminen

- Valitkaa lasten kanssa yksi perustunne (ilo, suru, pelko, viha, inho, hämmästyminen).
- Keksikää yhdessä tapa esittää tunne yhdellä video-otoksella siten, ettei kukaan näyttele tunnetta, eikä tunnetta esitetä minkään tunnetta esittävän kuvan avulla. Esimerkiksi: Mikä juuri tämän tunteen herättää? / Millaisessa paikassa juuri tämä tunne ilmenee? / Mitä sitten tapahtuu?
- Videon mitta korkeintaan 30 sekuntia.
- Katsokaa video tai näyttäkää se vanhemmille. Katsojat yrittävät tunnistaa videolla esitetyn perustunteen – tapahtuuko videolla iloa, surua, pelkoa, vihaa, inhoa vai hämmennystä?

Tunneskaalaan ja tunteiden syy-seuraus-suhteisiin tutustuminen.

2. Tunneilmaisu musiikin avulla

- Soita lapsille erilaisia kappaleita radiosta/musiikkisoittimesta.
- Lapset miettivät, mitä tunnetta musiikki heidän mielestään kuvaa.
- Anna lasten miettiä erilaisia liikkumismuotoja/liikkeitä, joilla he kuvailevat tunnetta – lapset liikkuvat tunteen mukaisesti, kunnes musiikki vaihtuu.
- Osa lapsista ottaa kameralla kuvia liikkumisesta. Vaihdetaan välillä osia.
- Katsellaan yhdessä kuvia jälkeensä ja mietitään, mitä tunnetta kuvat ilmaisevat.
- Kuvat voidaan luokitella esimerkiksi seinällä tunteiden mukaisesti ja kuvien ympärille voidaan askarrella tunnenaamoja paperista/pahvista.

Opetellaan tunnistamaan musiikin vaikutus tunteisiin sekä valokuvaamaan erilaisia tunteita.

3. Tunteen piirtäminen

- Anna jokaiselle lapselle jokin tunne (ilo, suru, viha, hämmästy...). Sama tunne voi olla useammallakin lapsella.
- Jokainen lapsi saa ilmentää tunnetta omalla tavallaan, jolloin voitte huomata, kuinka eri tavoin jotakin tunnetta voi näyttää.
- Kuvaa lapsen ilmeet ja tulosta ne esimerkiksi A5-kokoisena.
- Lapset saavat piirtää kehon ääriviivat esimerkiksi A3-kokoiselle paperille (paperin koon voi valita millaiseksi haluaa). Jos on käytössä iso paperirulla, lapsi voi maata paperin päällä ja kaveri tai sinä voitte piirtää lapsen ääriviivat. – Liitä tulostettu kasvokuva piirustukseen.
- Pohtikaa yhdessä, missä mikäkin tunne tuntuu ja lapsi värittää kehosta kohdan, jossa tunne tuntuu.
- Mikä väri kuvaa mitäkin tunnetta? Lapset saavat itse valita väri-tunneparit ja sijoittaa tunteet omaan työhönsä. Voit kirjoittaa väriläiskiin tunteen nimen. (Yleisiä värien merkityksiä voi hyödyntää: keltainen=iloinen, punainen=kiukkuinen/ärtyisä, musta=synkkyys, harmaa=väsynyt/apaattinen, sininen=rauhallinen).

Lasten kanssa tutustutaan tunteisiin. Pohditaan eri ilmeitä ja mietitään, miten tunne näkyy kehossa. Lapset oppivat tunnistamaan tunteitaan kehollisia viestejä seuraamalla.

LUONTO- JA YMPÄRISTÖKASVATUS

1. Eläinten jälkiin tutustuminen

- Tutustukaa eläinten jälkiin YLE:n opetusmateriaalin avulla: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/02/26/tarkkaile-lumijalkia>
- Etsikää ulkoillessa jälkiä luonnosta ja verratkaa niitä oppimiinne.
- Suomen suurpetoihin voi tutustua Lasten suurpeto-oppaan avulla: www.luontoliitto.fi/materiaalit/verkkojulkaisut/Lasten%20suurpeto-opas.pdf
- Molempien linkkien takaa löytyy myös tulostettavia eläinten jälkiä, joita voi hyödyntää esimerkiksi temppuratana, jossa lapset tutustuvat kyseisten eläinten elämään tai jäljistä voi askarrella muistipelin tai yhdistä elän jälkiin-pelin.

Ympäröivän luonnon havainnoinnin vahvistamista.

2. Luonnonilmiöihin tutustuminen

- Mediavälineitä voi hyödyntää luonnon tutkimisessa – tallenna havainnot kuvina, ääninä tai havainnoista voi tehdä tarinoita.
- Tutustu lasten kanssa luonnonilmiöihin kuten säähän: käytä apuna erilaisia mediavälineitä (kameraa, nauhuria, sanoma- ja aikakauslehtiä).
- Tutki lasten kanssa tabletilla tai internetistä säätietoja. Askarreelkaa omat sääkartat.
- Näytelkää lasten kanssa säätiedotuksia. Videokuvaa esitykset ja jaa video vanhemmille, jotta hekin pääsevät paremmin osallisiksi siihen, mitä lapset päivisin puuhailevat.

Autetaan lapsia ymmärtämään luonnonilmiöiden moninaisuus. Samalla harjoitellaan dokumentointia ja osallistetaan vanhempia.

3. Luonto ja metsä

- Metsäpelit -sivustolta löytyy erilaisia luontoon ja metsään liittyviä oppimislejkejä – esimerkiksi marjojen, sienien ja eläinten tunnistusta, jokamiehen oikeuksien opettelua ja luontoon tutustumista.
- Pelien tuomien ajatusten avulla on helppo keskustella lasten kanssa luonnosta ja luontoon liittyvistä aiheista.

<https://www.metsapelit.fi/game>

Annetaan lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään.

OPPIMISPELEJÄ VARHAISKASVATUKSEEN

1. Ekapeli Alku

- Pelissä harjoitellaan kirjaimia, tavuja ja sanoja sekä luetun ymmärtämistä.
- Ekapeli Alku on suunnattu 4-8 – vuotiaille lukemista opettava peli.
- Ekapeliä voi pelata tabletilla, puhelimella sekä tietokoneella.

Saatavilla:

iPadille:

https://play.google.com/store/apps/details?id=fi.yle.kaputoys.nuottiniitty&hl=en_US

Android-laitteille:

<https://play.google.com/store/apps/details?id=fi.ekapeli.EkapeliAlku&hl=fi>

Internetselaimelle:

<http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli/ekapeli-alku>

2. Nuottiniitty

- Pikku Kakkosen julkaisema Nuottiniitty yhdistää maalaamisen ja musiikin.
- Käytä sateenkaariväriä tai lempivärejä – kastele siemen ja kasvata soiva kukkaorkesteri.
- Sovellus on kehitetty yli 5-vuotiaille lapsille ja sovelluksen käyttö on helppoa, turvallista eikä lapsen tarvitse osata lukea.

Saatavilla:

iPadille:

<https://itunes.apple.com/fi/app/nuottiniitty/id953381290?l=fi&mt=8>

Android-laitteille:

https://play.google.com/store/apps/details?id=fi.yle.kaputoys.nuottiniitty&hl=en_US

3. Oppi & ilo -pelit

- Oppi & ilo -pelejä on monenlaisia ja monen ikäisille, alkaen 2 – vuotiaasta.
- Oppi- & ilo -pelit tukevat monipuolisesti eri taitojen kehittymistä lukemaan oppimista, matemaattisia taitoja sekä vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaitoja.
- Pelien yhteydessä on selkeästi kerrottu, minkä ikäisille lapsille peli on suunnattu.

Saatavilla:

<https://www.oppijailo.fi/lapsille-nuorille/>

Oppimispelit toimivat oppimisen apuna. Pelit soveltuvat erityisesti tutkivaan oppimiseen.

MATEMATIIKKA

1. Opetellaan muotoja

- Kuvaa lasten kanssa videokameralla/kameralla/tabletilla kohteita, joissa on jokin geometrinen muoto (ympyrä, kolmio, neliö...).
- Käy lasten kanssa kuvista läpi esimerkiksi piirtämällä, mikä kuvio mistäkin löytyy.

Opetellaan hahmottamaan erilaisia muotoja ja havainnollistetaan muotoja kuvaamisen avulla.

2. Numeroiden opettelua

- Anna lapsen kuvata asioita, joita voi laskea.
- Laskekaa yhdessä, montako asiaa kuvassa on.
- Anna lapselle tehtäviä – kuvaa kolme kenkää ja kaksi lapasta...

Tutustutaan matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinmaisen toiminnan kautta.

MUSIIKKI

1. Musiikkivideoiden luominen

- Suunnitelkaa lasten lempimusiikkiin omia koreografioita.
- Kuvatkaa omia musiikkivideoita ja esityksiä.

Musiikkivideon luominen rohkaisee lasta ilmaisemaan itseään musiikin avulla.

2. Äänen tuottaminen kuvan avulla

- Valitkaa yhdessä lehdestä kuva.
- Pohtikaa millaisia ääniä kuvasta voisi kuulua ja kokeilkaa äänten tuottamista omalla keholla, käyttäen erilaisia esineitä, suuta, liikkeen avulla.
- Äänittäkää kuvan äänimaisema kännykällä tai nauhurilla (tai videota).
- Kuunnelkaa (tai katsokaa) tuotos yhdessä.

Kehitetään lasten maailmankuvaa mielikuvaharjoitteen avulla ja kuinka saamme tuotettua erilaisia ääniä ja äänimaailmoja.

3. Radio-ohjelmiin tutustumista

- Etsikää päivän lehdestä lapsille tarkoitettut radio-ohjelmat.
- Kuunnelkaa ohjelmia radiosta.
- Keskustelkaa, millaisia ajatuksia lapsille heräsi radion kuuntelusta.

Tutustutaan erilaisiin lapsille suunnattuihin medioihin ja opitaan yhdistämään tietoja eri lähteistä. Samalla lapset oppivat, että radio voi olla muuta kuin musiikkia.

LIIKUNTA

1. Kuvasuunnistusta

- Ota kuvia lapsille tutuista paikoista lähiympäristössä.
- Suunnistakaa kuvien avulla (kuvan luota löytyy seuraava kuva).
- Lapset oppivat huomaamatta lukemaan valokuvia, hahmottamaan lähiympäristöä sekä tutustumaan siihen.

Tutustumista lähiympäristöön sekä kuvalukutaidon opettelua. Samalla lapset oppivat hahmottamaan ympäristöään ja suunnistamaan.

2. Kuvien avulla liikkuminen

- Leikatkaa aikakauslehdistä erilaisten eläinten kuvia.
- Pohtikaa, kuinka eläin ääntelee ja liikkuu – toimikaa eläimen tavoin.

Tavoitteena on tutustuminen aikakauslehtiin, eläytyvän kuvalukutaidon kehittyminen sekä liikunta.

3. Musiikin avulla liikkuminen

- Liikkukaa musiikin tahdissa.
- Pohtikaa yhdessä, millainen musiikki sopii mihinkin liikkeeseen.
- Kokeilkaa liikkumista erilaisten musiikkien tahdissa (rauhallinen, nopea).

Erilaisiin musiikin tempoihin tutustumista sekä liikkeen ja musiikin yhdistämistä.

4. Liikuntaleikit uusin hahmoin

- Päivittäkää tuttuja leikkejä mediasta tuttujen hahmojen avulla – Aku Ankka hippaa, Kymmenen Littlest Pet Shop'ia laudalla, Minions-polttopallo.

Liikunnan riemun löytämistä vanhojen tuttujen, mutta tuunattujen leikkien avulla.

SATUJA

- Satuja löytyy paljon myös digitaalisessa muodossa yhdessä lasten kanssa luettavaksi.

<https://iltasatu.org/>

<https://www.satutuokio.fi/kaikki-sadut>

- Ääneen luettuja satuja löytyy myös, esimerkiksi Pikku Kakkosen la-dattavat sadut

<https://areena.yle.fi/1-1288197>

Vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Harjoitellaan rauhoittumista sekä kuuntelutaitoa.

LINKKEJÄ

Opetushallituksen ylläpitämä verkkosivusto, josta löytyy varhaiskasvatussuunnitelmaan sopivaa tukimateriaalia eri varhaiskasvatussuunnitelman osa-alueista

https://edu.fi/yleissivistava_koulutus/varhaiskasvatus/vasu2017tukimateriaalit/kielten_rikas_maailma/mediakasvatus_ja_kielitietoinen_varhaiskasvatus

Oulun yliopiston Digitaalinen media varhaisvuosien opetuksessa ja oppimisessa.

https://issuu.com/pekka.mertala/docs/digitaalinen_media_varhaisvuosien_o

Kamerakynä. Kamerakynä-koulutuksen harjoitustehtäviä opettajille.

<https://docs.google.com/document/d/1rfuKy9mStBoUeJcFDPROIz5CtU4-68KW3ASB3mUM9os/edit>

Kooste mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa – Mediakasvatusseuran materiaalikooste (2015), joka on suunnattu mediakasvatustyön tueksi varhais- ja ammattikasvattajille sekä alle kouluikäisten lasten vanhemmille. Materiaalikoosteesta löytyy käytännön oppaita, tehtäväideoita ja tieteellistä tutkimusta mediakasvatuksen toteuttamiseksi.

<https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>

Mannerheimin lastensuojeluliiton Lapset ja media -sivustolta löytyy tietoa ja vinkkejä eri ikäisten lasten mediakäyttöön ja mediakasvatukseen. Sivustolle on koottu tietoa ja ideoita niin lapsille sopimattomista mediasisällöistä, sosiaalisesta mediasta kuin digitaalisesta pelaamisestakin. Ikäkauden kehitysvaiheeseen soveltuvat mediakasvatusvinkit löytyvät kunkin ikäkauden kohdalta Lapsen kasvu ja kehitys -otsikon alta.

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/lapset-ja-media/>

Tämän linkin takaa löytyy paljon mediakasvatuslinkkejä ja erilaisia yhteisiä tekemisiä lapsen kanssa niin varhaiskasvattajille kuin vanhemmillekin.

<https://mediakasvatus.com/files/vinkitjalinkitvanhemmille2013.pdf>

Mannerheimin lastensuojeluliiton sivulta löytyy tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen.

https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/06/28154551/media_varhaiskasvatuksessa_nettiin.pdf

Av Arkki Suomalaisen mediataiteen levityskeskuksen oppaassa, Mediataide kasvattaa! -oppimateriaalisarjan viides osa *Miltä tuntuu?* -materiaalissa on suomalaisten mediataiteilijoiden teoksia yhdessä tehtäväpankin sekä asiantuntuja-artikkelien kanssa tueksi tunnekasvatukseen. Materiaali on kehitetty erityisesti varhaiskasvatukseen.

http://mediataidekasvattaa.fi/wp-content/uploads/2017/01/av-arkki_milta_tuntuu_web.pdf

Pikkuli, pieni lintu, seikkailee monenlaisissa oppimisympäristöissä. Pikkuli on suunnattu 3-8 – vuotiaille lapsille ja Pikkuliin voi tutustua enemmän.

<https://pikkuli.fi/>

Stakesin ja opetusministeriön julkaisema media-muffinssi hanke. Opas mediakasvatuksesta.

https://www.opinkirjo.fi/easydata/customers/opinkirjo/files/materiaalit/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa_verkkoversio.pdf

